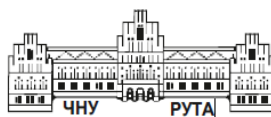

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Вікторія КИФЯК
Зоряна КОБЕЛЯ

Курсова робота
міждисциплінарна

Навчально-методичний посібник

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2023

УДК 316.334.22 (072)

ББК 60.550.44я7

Друкується за ухвалою Вченої ради
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
(протокол № 7 від 24 лютого 2023 року)

Курсова робота (міждисциплінарна): навчально-методичний посібник /
Укл. : **Кифяк В.І., Кобеля З.І. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича, 2023. 91 с.**

Навчально-методичного посібник укладено відповідно до програми міждисциплінарної курсової роботи.

Посібник має міждисциплінарну спрямованість і містить методичні рекомендації щодо підготовки та написання курсової роботи з урахуванням особливостей тем, які потребують знань з різних дисциплін. Він містить інформацію про вимоги до курсових робіт, рекомендації щодо планування та структури курсової роботи, поради з вибору методів та джерел дослідження, а також допоміжні матеріали, такі як приклади планів курсових робіт, зразки розділів та інше.

Для студентів III, IV курс економічного факультету денної форми навчання за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньої програми «Економіка та організація бізнесу». Він також може бути корисним для викладачів, які ведуть міждисциплінарні курси та консультують студентів з написання курсових робіт.

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2023
©Вікторія КИФЯК, 2023
©Зоряна КОБЕЛЯ, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	6
2. ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....	11
2. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	12
4. ВИБІР ТЕМИ.....	15
5. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	18
6. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	21
7. ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ.....	30
7.1. Загальні вимоги.....	30
7.2. Нумерація.....	31
7.3. Посилання та цитування.....	35
7.4. Список використаних джерел.....	36
7.5. Автоматичне створення списків літератури.....	38
7.5. Додатки.....	41
8. РЕЦЕНЗУВАННЯ.....	41
9. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ДОПОВІДІ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДЛЯ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	43
9.1. Загальні рекомендації.....	43
9.2. Структурні елементи презентації.....	45
9.3. Правила і рекомендації щодо створення доповіді.....	48
10. ПРОЦЕС ЗАХИСТУ.....	52
11. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	54
12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.....	58
13. ДОДАТКИ.....	63
Додаток А. Тематика міждисциплінарних курсових робіт для спеціальності «підприємництво, торгівля та біржова діяльність».....	63
Додаток Б. Таблиця техніко-економічних показників підприємства.....	80
Додаток В. Приклад титульного листа курсового дослідження.....	81
Додаток Г. Приклад оформлення змісту.....	82
Додаток Д. Правила оформлення списку використаних джерел при написанні наукових робіт.....	83
Додаток Е. Оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел.....	84

ВСТУП

Сучасні фахівці у сфері бізнесу повинні володіти soft та hard skills, а саме приймати, виявляти стратегічні цілі, обґрунтовувати підприємницькі рішення та оперативно реагувати на зміни динамічного ринкового середовища. До таких навичок відносяться вміння систематизувати інформацію, відчувати нові соціальні виклики, ініціювати зміни, інноваційну діяльність та вміння здійснювати ґрунтовний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовищ на основі чого обґрунтувати пропозицію та донести до проєктної команди необхідні зміни. Саме на формування таких компетенцій спрямований такий вид діяльності студента як написання курсової роботи. Тож міждисциплінарна курсова робота є необхідною складовою освітньої траєкторії студента спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньої програми «Економіка та організація бізнесу», яка сприяє розвитку системного мислення, аналітичних здібностей та практичних професійних здібностей.

Студентська курсова робота є однією із форм формування компетенцій, а саме науково-пошукового процесу, яка охоплює практичну її складову. Правильна організація її виконання сприяє активізації мислення, розвитку аналітичних здібностей, розвиток навичок самостійної творчої діяльності та аналізу актуальних практичних проблем.

Курсова робота – це індивідуальне завдання науково-дослідницького, практичного характеру, яке виконується студентами спеціальності 076 «Підприємництво, торгівлі та біржова діяльність» на третьому та четвертому курсах при засвоєнні теоретичного курсу навчальних дисциплін.

Курсова робота є важливим елементом вищої освіти і є необхідною для:

1. Розвитку навичок дослідження: написання курсової роботи допомагає студентам розвивати навички дослідження, зокрема збирання та аналізу даних, оцінювання доказів та створення висновків.

2. Поглиблення знань: написання курсової роботи допомагає студентам поглибити свої знання з обраної теми, вивчити нові підходи та методи.

3. Оцінки навчального процесу: курсова робота є частинкою оцінювання навчального процесу студента. Вона дозволяє викладачеві оцінити рівень розуміння студентом матеріалу, його навичок дослідження та написання наукових текстів.

4. Підготовки до кваліфікаційної роботи: написання курсової роботи є підготовкою до написання майбутньої кваліфікаційної роботи, де студент матиме можливість досліджувати вибрану тему більш глибоко.

Курсова робота має продемонструвати рівень підготовки студентів на певному етапі професійного зростання; показати вміння синтезувати отримані теоретичні знання та використовувати їх для дослідження практичних проблем; продемонструвати рівень володіння нормативно-правовою базою; продемонструвати вміння оформляти результати теоретичних досліджень за допомогою набору програмного забезпечення; продемонструвати вміння робити висновки щодо напрямку розв'язання проблеми.

Зміст курсової роботи є комплексним і використовує знання, навички та компетенції, набуті студентами за освітньою програмою.

Курсова робота ґрунтується на вивченні відповідної нормативно-правової бази, української та міжнародної літератури у спеціалізованій галузі (підручники, посібники, періодичні видання тощо), результатів декількох років (не менше трьох років) статистичної інформації з проблеми дослідження, фінансово-господарської діяльності конкретних компаній та інших відповідних джерел інформації.

Обсяг та термін виконання курсових робіт визначено освітньою програмою та затверджено в навчальному плані.

Практичний досвід показує, що набуті компетенції під час написання курсової роботи у студентів у майбутньому допомагають фахівцям у сфері ведення діловодства, оцінки зовнішнього середовища, аналізу внутрішньої структури та взаємозв'язків бізнес-процесів суб'єкта господарювання, організації інноваційно-інвестиційної діяльності та визначенні економічної та соціальної ефективності господарського суб'єкта тощо.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Міждисциплінарна курсова робота є важливою складовою навчального процесу.

Мета виконання міждисциплінарної курсової роботи – закріплення та поглиблення теоретичних знань, здобутих при вивченні курсів, розкриття актуальності проблеми в галузі знань, що вивчається, вивчення інформаційних джерел та поглиблення знань про тему роботи, освоєння методів виконання широкого кола економічних розрахунків та аналітичного обґрунтування одержаних результатів, розробка власної методики дослідження та аналізу даних, формування вміння застосовувати їх у практичному вирішенні питань економіки та організації бізнесу, формулювання висновків та рекомендацій щодо подальших досліджень у вибраній галузі знань.

Завдання з написання міждисциплінарної курсової роботи включають в себе дослідження (вибір теми та формулювання проблемної ситуації, вивчення літературних джерел та аналіз отриманих даних, розробка методики дослідження та збір даних, аналіз отриманих даних та формулювання висновків, розробка рекомендацій щодо подальших досліджень) відповідно до вимог, що встановлені університетом та цими методичними рекомендаціями.

Загалом, метою та завданнями міждисциплінарної курсової роботи є розвиток навичок дослідження та поглиблення знань з обраної теми.

Міждисциплінарна курсова робота належить до категорії самостійних наукових досліджень здобувачів, в основі якої лежить вивчення вже відомих рішень.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Економіка та організація бізнесу» підготовки бакалаврів за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича виконання та захист курсового дослідження є обов'язковим елементом навчального плану,

сприяє формуванню таких загальних та спеціальних компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні та фахові компетентності

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.
ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
ЗК 9. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.
ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.
СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.
СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.
СК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.
СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.
СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
СК 8. Здатність застосовувати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.
СК 9. Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.
СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.
<i>Програмні результати:</i>
ПРН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.
ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.
ПРН 3. Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.
ПРН 4. Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.
ПРН 5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.
ПРН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.
ПРН 8. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
ПРН 9. Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.
ПРН 10. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

ПРН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.
ПРН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.
ПРН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
ПРН 14. Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.
ПРН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.
ПРН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.
ПРН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати
ПРН 18. Знати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній і біржовій діяльності.
ПРН 19. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.
ПРН 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.
<i>Компетентності визначені освітньою програмою</i>
СК 11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.
СК 12. Здатність застосовувати навички планування та обґрунтовувати бізнес-плани, інноваційно-інвестиційні проекти, стратегію економічної діяльності
СК 13. Здатність мати навички розроблення та управління проектами; розв'язувати поставлені задачі та приймати відповідні економічні рішення для підвищення ефективності діяльності суб'єктів бізнесу
<i>Програмні результати визначені освітньою програмою:</i>
ПРН 21. Використовувати відповідний науково-методичний інструментарій для бізнес-аналізу та обґрунтування на його основі економічних рішень щодо розвитку підприємств у різних сферах економіки.

ПРН 22. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для проектного аналізу, розробки та обґрунтування стратегії розвитку підприємства, інвестиційних, інноваційних проектів і бізнес-планів.

ПРН 23. Використовувати навички розроблення та управління бізнес-проектами; вирішувати завдання та приймати ефективні управлінські рішення для підвищення потенціалу розвитку суб'єктів бізнесу.

Курсова робота виконується студентом самостійно за темою, обраною зі списку пропозицій або узгодженою з науковим керівником. Під час підготовки курсової роботи студенти повинні проаналізувати основні техніко-економічні показники діяльності підприємства, провести економічні розрахунки, виявити резерви діяльності та на цій основі обґрунтувати заходи щодо підвищення ефективності роботи підприємства або організації. Студенти також повинні узагальнити свій досвід національної та міжнародної комерційної діяльності.

Курсова робота має сприяти поглибленню академічної освіти студента і стимулювати глибоке вивчення законодавства та спеціальних наукових публікацій з економічних відносин. У процесі навчання студенти повинні самостійно шукати та вивчати джерела з теоретичних питань, аналізувати статистичні та звітні дані щодо комерційних підприємств, демонструвати вміння розв'язувати економічні задачі та застосовувати теоретичні положення для розв'язання конкретних проблем.

Навчально-методичні рекомендації містять перелік основних питань для поглибленого вивчення студентами тематики курсу, індивідуальні завдання, а також список рекомендованих джерел.

Вирішення задач даної курсової роботи потребує навчання та набуття навичок практичного застосування теоретичних знань для виконання здобувачем конкретних практичних завдань з творчим підходом. Курсовій роботі студентів передують лекції, на яких розглядаються базові та проблемні положення курсів.

2. ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконавець курсової роботи несе повну відповідальність за отримані результати, їх обґрунтованість, оригінальність і практичну значимість. Міждисциплінарна курсова робота повинна відповідати положенням академічної доброчесності. Перевірка курсових робіт на оригінальність здійснюється за допомогою програми Unichesk відповідальним від кафедри і має бути завершена до захисту роботи на кафедрі. Результати проходження перевірки роботи на плагіат оформлюються у вигляді звіту.

На основі аналізу результатів перевірки курсової роботи на наявність запозичень (плагіату) кафедра приймає рішення щодо допуску роботи до захисту.

При недостатньому рівні унікальності міждисциплінарна курсова робота потребує доопрацювання та повторної перевірки не пізніше, ніж до основної дати захисту роботи або перездачі у терміни перескладання заліково-екзаменаційної сесії. Якщо запозичення не будуть вилучені після повторного проходження перевірки на плагіат, робота не допускається до захисту.

Основні поради щодо дотримання академічної доброчесності при підготовці курсових робіт включають:

1. Використовуйте виключно свої власні ідеї та дослідження. Переписування або копіювання матеріалів з інших джерел без вказання джерела є порушенням авторських прав та етичних стандартів.

2. Вказуйте всі джерела інформації, які використовуєте у своїй роботі. Це дозволяє уникнути підозр на плагіат та надає можливість перевірити достовірність інформації.

3. Дотримуйтеся правил форматування та структурування курсової роботи. Це дозволяє зробити вашу роботу більш читабельною та професійною.

4. Перевіряйте свою роботу на наявність орфографічних та граматичних помилок. Недолугі помилки можуть підірвати авторитет вашої роботи та зменшити її наукову цінність.

5. Дотримуйтеся встановленого терміну подання курсової роботи. Запізнення може призвести до відмови у прийнятті вашої роботи.

6. Не забувайте про етичні норми під час збору та аналізу даних. Поважайте конфіденційність та приватність осіб, що виконали дослідження.

7. Будьте відкриті до критики та рекомендацій викладача чи наукового керівника. Це дозволяє вам поліпшувати свої наукові навички та досягати кращих результатів у майбутньому.

Студенти при написанні міждисциплінарної курсової роботи несуть відповідальність за:

- недотримання вимог наукової етики та поваги до авторських інтелектуальних надбань;
- неподання або несвоєчасне подання своєї курсової роботи для перевірки у систему;
- порушення загальноприйнятих правил цитування та оформлення посилань на використані інформаційні джерела.

3. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота – це науково-дослідницька робота, яка виконується студентом під час навчання у закладі вищої освіти на певному курсі. Курсова робота є складовою частиною навчального процесу і має на меті розвиток навичок самостійної роботи студента, поглиблення теоретичних знань, аналіз інформації та вмінь її структурування, формулювання висновків та рекомендацій. Курсова робота може бути оформлена у вигляді наукового дослідження, аналітичної статті, проекту тощо, залежно від вимог кафедри та теми роботи.

Курсову роботу студент повинен виконувати на основі ретельного вивчення й узагальнення передового досвіду господарювання, висвітленого в літературних джерелах; обов'язкового використання статистичних даних, наукової літератури, періодичної преси; аналізу техніко-економічних показників

конкретного підприємства чи бізнесу.

Матеріал курсової роботи повинен бути викладений відповідно до вимог законів формальної логіки – закону тотожності, закону суперечності, закону достатнього обґрунтування, що означає таке:

- не можна висловлювати два суперечливих судження про один предмет;
- кожна висловлена думка, твердження мають бути достатньо обґрунтовані.

Курсова робота, як самостійне дослідження за обраною студентом темою, повинна відповідати таким вимогам:

- відображати необхідність, основні завдання та пріоритети економіки та організації торгівлі, економіки та організації бізнесу;
- містити економічний аналіз темпів, тенденцій, пропорцій досліджуваного об'єкту, з'ясування закономірностей зміни економічних параметрів в динаміці, аналіз впливу окремих факторів, які визначають зміну показників у перспективі (результати аналізу доцільно оформити у вигляді таблиць, схем, графіків і сформульованих на їх основі висновків і рекомендацій, роботу доцільно виконувати з використанням комп'ютерної техніки);
- містити повні методики проведення розрахунків показників з посиланням на відповідні методичні рекомендації, вказівки, інструкції, посібники та літературні джерела;
- забезпечувати самостійність при викладенні матеріалу (виклад теми повинен бути конкретним і системним, підкріпленим системними даними з використанням достатньої кількості літературних джерел, опрацьованих статистичних матеріалів)
- мати певний науковий рівень (на основі глибокого аналізу стану, тенденцій та проблем у розвитку об'єкта дослідження студент повинен зробити конкретні висновки або дати конкретні пропозиції з питань обраної економічної проблематики та поліпшення подальшого розвитку);
- мати чіткий і грамотний стиль викладення, бути правильно оформленою (в роботі неприпустимо викладати матеріал, який не має

відношення до обраної теми);

- у роботі повинні бути використані знання з інших економічних дисциплін, спеціальна наукова література з кожної конкретної теми.
- результати дослідження треба викласти у вигляді конкретних висновків і пропозицій.

Одним з головних обов'язків керівника курсової роботи є надання студентові професійної допомоги та консультування з усіх питань, що стосуються написання роботи. Керівник курсової роботи має такі обов'язки:

- ✓ Надати студентові необхідну інформацію щодо вимог до курсової роботи, форматування, структури, обсягу та інших вимог.
- ✓ Допомогти студенту визначити тему курсової роботи та розробити план роботи.
- ✓ Надавати консультації з питань, що стосуються змісту та методології курсової роботи.
- ✓ Перевірити зміст курсової роботи та дати відповідні рекомендації стосовно його вдосконалення.
- ✓ Допомогти студенту підготуватися до захисту курсової роботи, надавши поради з підготовки презентації та відповідей на запитання.
- ✓ Дотримуватися етичних та професійних стандартів у процесі керівництва курсовою роботою.
- ✓ Забезпечити своєчасний зворотний зв'язок і консультації щодо курсової роботи.

Обсяг курсової роботи не повинен перевищувати 40 друкованих сторінок формату А4 у стандартному форматі (включно з таблицями, рисунками, діаграмами, графіками тощо). Жодні виправлення, закреслення, вставки або використання скорочень (крім загальноприйнятих) у готовому (остаточному) тексті не допускаються.

Зібраний статистичний матеріал має бути ретельно опрацьований, згрупований, класифікований, зведений у таблиці та підданий порівняльному

аналізу. Цей матеріал також може бути представлений у вигляді діаграм, графіків і схем.

Таблиці, графіки, діаграми та діаграми мають бути підготовлені відповідно до чинних стандартів. Складні таблиці та інші допоміжні матеріали, які не вміщуються в текст, повинні бути включені в роботу як додаток. При цьому на них робляться посилання в тексті.

Таблиця має супроводжуватися висновками, що випливають з аналізу представлених у ній даних. Максимальну увагу треба приділити пошуку шляхів, факторів, резервів, що позитивно впливають на ефективність діяльності суб'єкта господарювання (регіон, місто, галузь, країну).

Робота не повинна містити повторень і надлишкового цитування. Цитати мають бути стислими й органічно пов'язаними з текстом. Цифрові дані, цитати і таблиці, що використовуються в роботі, мають бути чітко вказані як джерело. Посилання на джерела мають слідувати викладу тексту. Назву джерела не варто наводити на кожній сторінці, для цього застосовувати список використаних джерел, наведений наприкінці роботи. Після цитати у квадратних дужках треба вказати номер джерела в бібліографії, а потім сторінку, на якій міститься текст цитати. Таким чином, посилання на джерело матиме такий вигляд [5, с.17].

4.ВИБІР ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Загальні етапи виконання курсової роботи можуть відрізнятися залежно від конкретних вимог, правил і завдань, але, зазвичай, вони включають етапи, наведені на рисунку 1. Основні з них:

1. Вибір теми: вибір теми для курсової роботи може бути залежним від наукового напрямку, предмету або інтересів студента. Важливо вибрати тему, яка є актуальною і цікавою.

2. Пошук і аналіз джерел: після вибору теми необхідно зібрати та проаналізувати літературні джерела, які стосуються теми. Це можуть бути наукові статті, книги, журнали, електронні бази даних тощо.

Рис. 1. Етапи проведення курсового дослідження

3. Створення плану: після аналізу джерел необхідно створити план курсової роботи, в якому будуть вказані заголовки розділів та підрозділів, їх структура та зміст.

4. Написання вступу: вступ повинен містити актуальність теми, мету та завдання курсової роботи, обґрунтування вибору теми, обмеження та акцентування уваги на питаннях, які будуть розглядатися.

5. Написання основної частини: основна частина повинна містити виклад теоретичного матеріалу, аналіз практичних прикладів, використання та аналіз результатів досліджень, порівняння зі стандартами та інші аспекти, що стосуються теми.

6. Формулювання висновків: у цій частині необхідно дати відповідь на поставлені раніше завдання та сформулювати висновки з отриманих результатів.

7. Оформлення роботи: оформлення курсової роботи повинно відповідати вимогам закладу вищої освіти, цим методичним рекомендаціям.

Перший етап виконання курсової роботи полягає у виборі напряму дослідження. Вибір теми для курсової роботи може бути залежним від наукового напрямку керівника, предмету або інтересів студента. Важливо вибрати тему, яка є актуальною і цікавою.

Студенти здійснюють вибір теми курсової роботи з урахуванням теоретичних і практичних знань, набутих при вивченні обов'язкових дисциплін, можливостей використання матеріалів підприємств, офіційної статистики, вибіркового дослідження, а також згідно з тематикою. Потрібно уникати ситуації повторення тем в одній академічній групі.

Теми курсових робіт доводяться студентам на початку семестру, у якому вони заплановані. Орієнтовний перелік тем курсових робіт з рекомендаціями та прикладами змісту наведений у *додатку А*. Вибір теми проводиться здобувачем разом з його науковим керівником із запропонованої кафедральної тематики (або пропонується здобувачем індивідуально). Тема курсової роботи обрана студентом і погоджена з керівником курсової роботи закріплюється за студентом.

Одночасно з закріпленням теми визначається конкретне підприємство (організація, установа), декілька однотипних підприємств однієї галузі, проблема регіонального чи державного рівня, на матеріалах яких буде виконуватись курсова робота.

Вибираючи тему курсової роботи, студент має врахувати: актуальність проблеми, особистими уподобаннями та інтересами, наближеність теми до

питань, якими займався в наукових проблемних групах, її наукову та практичну значущість, а також наявність необхідних матеріалів, що стосуються теми курсової роботи, та можливостей особисто ознайомитися з обраним об'єктом дослідження.

Приступаючи до виконання курсової роботи, студент повинен погодити з керівником конкретний план, мету роботи, скласти детальний список необхідних джерел, визначити етапи роботи.

Ось декілька порад для студентів щодо вибору теми курсової роботи:

1. Обирайте тему, яка вас цікавить. Ви будете проводити багато часу, досліджуючи тему, тому важливо обрати щось, що вас цікавить, щоб вам було легше залишатися мотивованим.

2. Оберіть тему, яка має практичне значення для вас. Поміркуйте про те, які теми можуть допомогти вам у майбутньому в професійному аспекті. Вибір теми, що має практичне значення, допоможе вам отримати корисний досвід та знання, які ви зможете використовувати в майбутньому.

3. Виберіть тему, яка має відповідний обсяг та складність. Важливо вибрати тему, яка не буде надто складною або простою. Вона повинна бути достатньо складною, щоб ви могли проявити свої здібності та знання, але не надто складною, щоб ви могли успішно завершити роботу.

4. Врахуйте наявні ресурси. Для кожної теми потрібні різні ресурси. Поміркуйте про те, які ресурси вам доступні, такі як інформаційні джерела, статистичні дані та дослідницькі інструменти, щоб забезпечити успішне проведення дослідження.

5. Зверніться до наукового керівника для порад. Ваш науковий керівник може допомогти вам з вибором теми та надати корисні поради щодо проведення дослідження та написання роботи.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Приступаючи до вирішення завдань, які поставлені перед курсовою

роботою, необхідно вивчити теорію, прослухавши лекції та опрацювавши відповідний матеріал за навчальними посібниками, нормативними, законодавчими та додатковими джерелами, науковими розробками та новими матеріалами періодичних видань.

Курсова робота вважається виконаною, якщо студент правильно зробив розрахунки, визначив актуальність проблеми, її практичну значимість, методи розробки, провів співбесіду з керівником, яку оцінено останнім позитивно.

Якщо студент під час виконання курсової роботи не зміг виконати завдання або у нього виникли додаткові питання і труднощі, він повинен звернутися до наукового керівника за консультацією у передбачений графіком консультацій день.

Збір інформації, необхідної для написання курсової роботи, – найважливіший етап. Якщо її буде достатньо, ви зможете повністю розкрити конкретну тему, зробити обґрунтовані висновки, відповісти на рекомендації і не порушити терміни виконання роботи.

Курсова робота має ґрунтуватися на відповідних нормативно-правових документах, що мають безпосереднє відношення до досліджуваної теми. Студентам варто широко використовувати професійну літературу, періодичні видання, газети, різноманітні статистичні збірники та наукові праці провідних закладів вищої освіти. Також можна використовувати різну інформацію з Інтернет-джерел.

Важливим етапом є збір інформації безпосередньо в компанії, на базі якої виконується курсова робота. Після визначення теоретичних аспектів теми курсової роботи та вивчення літератури, студенти мають визначити перелік показників, характеристик тощо, які необхідно зібрати в компанії (підприємстві, установі, організації, галузі, регіоні, державі) – об'єкта дослідження.

Необхідна інформація може бути отримана зі звітів, статистичних даних, шляхом вивчення документів і безпосереднього відвідування об'єкта дослідження. Наприклад, для магазину може бути вивчено процес формування асортименту продукції, характер економічних відносин між учасниками ринку,

ціноутворення, обсяги продажів, організацію торгівлі, джерела і способи постачання тощо.

Збір показників, що характеризують підприємство, має здійснюватися в кілька етапів:

а) підготовка переліку всіх вихідних показників за кожним із питань, що вивчаються, і методів їх отримання;

б) визначення джерел інформації та розробка форм (таблиць, анкет) для збору показників;

в) розробка комплексного переліку підсумкових показників, що належать до теми курсової роботи.

Зібрані студентами матеріали необхідно ретельно опрацювати, систематизувати й упорядкувати відповідно до теми та плану курсової роботи.

Вони мають бути зведені в необхідні таблиці, графіки, діаграми, угруповання, ранжування і класифікації.

Існує три види аналізу:

- Діагностичний – загальний аналіз досліджуваного явища або процесу, що може виявити недоліки, а також позитивні аспекти та виокремити елементи дослідження, які потребують глибшого аналізу.

- Поглиблений – глибший аналіз конкретного аспекту досліджуваного процесу або явища.

- Прогностичний аналіз – повна протилежність діагнозу. Інакше кажучи, не потрібно виявляти позитивні й негативні аспекти, а необхідно встановити тенденцію розвитку досліджуваної проблеми і закласти основи для визначення перспектив розвитку.

Під час аналізу можна виявити таке:

- Що позитивного і що негативного в діяльності підприємства (у функціонуванні регіону, галузі, держави) за досліджуваною темою, які проблеми існують і як вони вирішуються.

- Прогнозування шляхом вивчення показників за групами та виявлення тенденцій їх розвитку в попередні роки.

- Поточні тенденції в розвитку груп показників та їх оптимізація.
- Які причини і чинники, що призвели до такого стану справ у компанії?
- Які можливості та резерви вирішення досліджуваної проблеми?

За результатами аналізу зібраної інформації студент має зробити висновки.

У висновках курсової роботи необхідно стисло викласти суть розробленої теми, конкретні питання, що мають практичне значення, та отримані результати щодо їх застосування в практичній діяльності компанії, на базі якої проводили дослідження.

Висновки мають бути обґрунтовані, лаконічно сформульовані та викладені у відповідному розділі роботи. Вони мають бути спрямовані на розв'язання теоретичної або практичної проблеми чи питання і за певних умов мають бути перспективними. У разі внесення пропозиції студент повинен розрахувати її потенційну економічну та соціальну ефективність.

6. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Після вибору теми та узгодження її з науковим керівником студенти мають підготувати та подати письмовий план за темою. План за темою може бути підготовлений після прочитання наукового та аналітичного матеріалу, присвяченого конкретній проблемі або питанню, пов'язаному з темою дослідження. Це дає змогу студенту детальніше зрозуміти структуру роботи, структуровано викласти її зміст і повніше охопити коло питань, що підлягають розгляду.

Продумане планування – запорука успішної роботи. Структура і зміст конспекту вашої курсової роботи, а також співвідношення розділів визначаються обраною вами темою. Як приклад можна навести такий конспект

ВСТУП – завдання цієї частини зорієнтувати студента у тематиці, представити тему роботи і дослідницьке завдання, пояснити, чим важливе або цікаве є звернення до конкретної теми, а також змалювати ширший історичний,

суспільний чи інтелектуальний контекст, до якого належить явище що розглядається. Структурні елементи курсової роботи:

Актуальність теми дослідження – іншими словами значущість досліджуваної теми й проблематики. В актуальності найголовніше обґрунтувати, чому ця тема гідна вивчення, наскільки важливі результати дослідження, де і ким вони можуть використовуватися (теоретична і практична вагомість).

Рівень дослідження теми курсової роботи – подається огляд літературних джерел за темою курсової роботи, який, по-перше, демонструє обізнаність автора у вибраній темі, по-друге, дозволяє охарактеризувати історію розвитку досліджень даної теми та наявну базу знань. При цьому недостатньо вказати перелік опублікованої літератури з анотацією кожного видання. Треба спробувати проаналізувати, наскільки глибоко досліджувалася дана тема у фундаментальних та інших працях, систематизувати найважливіші положення, виявити питання, які не отримали відповіді у попередніх дослідженнях та логічно пов'язати їх з завданням виконуваної роботи.

Мета роботи – це те, до чого ми будемо прагнути при написанні нашої наукової праці. Цілі не повинні суперечити завданням, і відповідати сукупності завдань. Залежно від характеру роботи, метою може бути: вивчити проблематику, систематизувати, зіставити досліджувані наукові концепції або думки, розробити методику, перевірити гіпотезу.

Завдання дослідження. Це те за допомогою чого можна досягти мети, з цього завдання і цілі повинні співвідноситися. Зазвичай виділяють близько 4-6 завдань: 2 теоретичної спрямованості, наприклад, вивчити, зіставити, і 2 практичної – розробити, проаналізувати.

Для того що б правильно виділити завдання можна розписати всілякі завдання, далі поєднати схожі з подальшим виділенням основних. У завданнях можна написати, що нового можете запропонувати за рішенням досліджуваної проблематики, які способи краще вибрати й на підставі чого можна розробити свої рекомендації виходячи з виконаної роботи.

Об'єкт і предмет дослідження до курсової роботи. У даних поняттях плутаються багато студентів, та й викладачі, буває, теж, тому після написання роботи краще зайвий раз перевірити у тлумачного викладача чи правильно вони визначені у вашій роботі. Предмет (приватне, конкретне досліджуване поняття в рамках об'єкта дослідження) – це те, що саме вивчають в роботі, наприклад, предметом може бути процес або частина досліджуваної системи (об'єкта), найчастіше предмет відноситься до ключового слова в темі.

Об'єкт (загальне досліджуване поняття) – це система або середовище в якій вивчається предмет дослідження. В рамках одного об'єкта можна вивчати кілька предметів. Визначення об'єкта і предмета відбувається виходячи з аналізу сенсу теми курсової роботи. Залежно від чіткості формулювання теми можуть бути різні варіації об'єктів і предметів в рамках теми курсової. Буває так, що після написання курсової роботи викладачі рекомендують підкоригувати тему роботи, або об'єкт і предмет, враховуючи те, що робота в процесі написання пішла в інше річище. Це ще допустимо в курсовій роботі, але з дипломною таке вже не пройде.

Методи дослідження. У курсовій роботі подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Щоб отримати достовірні результати, рекомендується використовувати різноманітні методи. При проведенні психолого-педагогічних досліджень частіше використовуються наступні методи:

- теоретичні: індукція та дедукція, аналіз і синтез; порівняння, класифікація, абстрагування, конкретизація, систематизація; узагальнення, формалізація, моделювання: наочно-образні, вербальні, знакові (символічні) та математичні (перфокарти, графіки) та інші моделі;
- емпіричні методи: педагогічне спостереження; усне опитування: бесіда, інтерв'ю; письмове опитування: анкетування, тестування, рейтинг; педагогічний експеримент, узагальнення незалежних характеристик, аналіз документів і продуктів діяльності, узагальнення передового педагогічного досвіду.

Структура роботи (вступ, кількість розділів, висновки, список використаних джерел (кількість найменувань), загальна кількість сторінок в роботі).

Остаточне редагування вступу має здійснюватися після написання курсової роботи повністю.

Зміст роботи має відповідати питанню теми і бути викладений у логічній послідовності відповідно до плану. Основна частина курсової роботи складається з розділів і підрозділів. Кожен розділ починається з нової сторінки. Наприкінці кожного розділу формулюється висновок, у якому стисло узагальнюються наукові та практичні результати, представлені в цьому розділі.

При формуванні назв розділів і підрозділів курсової роботи необхідно виконати такі вимоги:

1. Назва жодної з частин роботи не може повністю збігатися із загальною темою роботи.
2. Назви підрозділів не повинні збігатися з назвами розділів.
3. Назви частин роботи повинні відображати суть їхнього змісту коротко, чітко і зрозуміло.
4. Назви суміжних розділів/підрозділів повинні бути логічно взаємопов'язані між собою.
5. Назви суміжних частин повинні бути продумані й сформульовані в єдиному стилі викладу.
6. Назви повинні бути достатньо широкі й гнучкі, щоб дати можливість їх подальшого уточнення і приведення до завершального вигляду у процесі редагування змісту роботи.
7. Назва не може складатись лише з назви нормативно-правового акта, органу чи організації.

РОЗДІЛ 1 – виклад теоретичних і методичних питань, пов'язаних із темою курсової роботи, та їхня практична значущість.

Перший розділ присвячується, як правило, теоретичному обґрунтуванню питання. Назва розділу має відображати сутність проблеми. Не допускається

називати його загальним визначенням «Теоретична частина», «Теоретичний розділ», «Теоретичне обґрунтування» та ін. Він як звично повинен містити 2-3 підрозділи. Невід'ємною частиною першого розділу є огляд наукових джерел з досліджуваного питання. В огляді літератури окреслюють основні етапи розвитку наукової думки з розглядуваного питання. Стисло і критично розглядаючи роботи своїх попередників, студенти виявляють невирішені питання і, відповідно, визначають власні міркування для розв'язання проблеми. Наприкінці цього розділу було б корисно навести коротке резюме проблем у дослідженнях у цій галузі.

Розділ не повинен містити повторень і зайвих цитат. Цитати мають бути стислими й органічно пов'язаними з текстом. Цифрові дані, цитати і таблиці, що використовуються в роботі, мають бути чітко віднесені до джерела.

На основі теоретичних джерел треба чітко викласти погляди різних авторів на питання, що обговорюються в курсовій роботі. Це дасть змогу студентам «..... сформулювати своє власне ставлення до проблеми». Саме це робить курсову роботу науковою.

При посиланні на матеріал, використаний у тексті, обов'язково вказувати порядковий номер в алфавітному списку матеріалу і укладати його в квадратні дужки (наприклад): «...у роботі [2-7]...». Рекомендується посилатися на найостанніше видання публікації.

РОЗДІЛ 2 – економічний аналіз сучасного стану та виявлення резервів обраної теми дослідження або розглянутого економічного явища.

В основу розділу покладається описання методик та практики роботи з проблеми, що досліджується курсовою роботою. Не допускається називати розділ «Практична частина», «Експериментальна частина». В розділі описуються результати спостережень, методики вивчення окремих понять, тем, результати анкетувань, бесід та ін., проводиться їх аналіз, а також узагальнюються практичні висновки і рекомендації. Як правило містить 2-3 підрозділи.

Перший пункт розділу 2 є стандартним. Його зміст відображає економічну характеристику діяльності підприємства (установи, організації, регіону, галузі, країни), на базі якого проводиться дослідження. Ця частина зазвичай включає економічну характеристику об'єкта дослідження, коротку історичну, організаційну та юридичну довідку про підприємство (установу, організацію, регіон, галузь, країну). Для прикладу, перелік техніко-економічних показників і формат їх подання для підприємства можна знайти у *додатку Б*.

У *інших параграфах* розділу, як правило, викладають методи розв'язання проблеми та їхню порівняльну оцінку, подають загальну методику аналітичної (дослідницької) роботи, проводять аналітичні розрахунки і дають оцінку фактичного стану справ у контексті проблеми, яку розглядають. Як обов'язкову умову подання розрахунку економічних показників і оцінки їх істинності та обґрунтованості необхідно навести посилання на джерела інформації (вихідні дані для розрахунку), які варто розмістити у вигляді додатків.

Для написання курсової роботи можна запитати на підприємстві такі документи:

- ✓ Звіти про фінансові результати за останні кілька років (баланс, звіт про прибутки та збитки, звіт про грошові потоки), що дозволять проаналізувати фінансовий стан підприємства та оцінити його рентабельність, ліквідність та стабільність.

- ✓ Опис організаційної структури підприємства та перелік посад, що дозволить зрозуміти роль кожного працівника та його внесок у загальний результат роботи підприємства.

- ✓ Внутрішні нормативні документи підприємства (наприклад, положення про відділ кадрів, процедуру рекрутингу, оцінки працівників тощо), що дозволять проаналізувати систему управління персоналом та оцінити рівень її ефективності.

- ✓ Маркетингову стратегію підприємства (включаючи дослідження ринку, конкурентний аналіз, стратегію продажу тощо), що дозволить

проаналізувати ринок та розуміти, як підприємство працює зі своїми клієнтами та конкурентами.

✓ Опис процесів виробництва та управління операційною діяльністю підприємства (включаючи процедури контролю якості, складського обліку, логістики тощо), що дозволить проаналізувати ефективність та якість виробництва, а також зрозуміти, як підприємство контролює свої операції.

Ці документи можуть бути використані для аналізу та оцінки діяльності підприємства у різних напрямках та для формування аналітичної частини роботи.

Основну увагу у другому розділі треба приділити пошуку резервів у діяльності підприємства (установи, організації, регіону, галузі, країни).

РОЗДІЛ 3 – техніко-економічне обґрунтування заходів щодо поліпшення економічної ситуації та шляхів розв'язання проблеми, яку розглядають (реалізація виявлених резервів), з використанням новітніх комп'ютерних технологій (наявність сучасних методів оброблення баз даних та автоматизації управління працею на обраних підприємствах).

У цьому розділі студент повинен представити повні результати свого дослідження та підкреслити внесок студента в розв'язання задачі. Студент має оцінити повноту розв'язання задачі, достовірність результатів (характеристики, параметри) та порівняння з аналогічними результатами національних і міжнародних компаній. Важливою частиною цього розділу є розрахунок економічної ефективності реалізації запропонованого бізнес-рішення. Виклад матеріалу підпорядкований одній головній ідеї, чітко сформульованій автором.

Після підготовки пропозиції та її узгодження з науковим керівником необхідно вивчити стан сучасних наукових досліджень за обраною темою, щоб конкретніше визначити галузь дослідження та основний аргумент курсової роботи.

Перед виконанням останнього варіанта студентам потрібно переглянути власні записи, зроблені в процесі пошуку джерел інформації за темою та записів про діяльність об'єкта дослідження (наприклад, компаній, галузей тощо). Ці

джерела мають бути систематизовані, ретельно проаналізовані та узагальнені в основній частині роботи.

Зібрані статистичні матеріали також мають бути ретельно опрацьовані, згруповані, класифіковані, зведені в таблиці та піддані порівняльному аналізу. Ці матеріали також можуть бути представлені у вигляді рисунків, графіків, схем, алгоритмів, картограм і діаграм.

Зміст основних розділів курсової роботи має бути логічно вибудованим, послідовним і закінченим. Це означає, що кожен розділ разом із висновком має бути підпорядкований розкриттю проблеми, окресленої темою дослідження, і органічно вписуватися в концептуальний зміст курсової роботи (дослідження).

ВИСНОВКИ – узагальнюють основні результати дослідження та основні заходи щодо ефективного вирішення розглянутих у роботі проблем. Обсяг висновку 2-3 сторінки.

У висновках треба представити найважливіші практичні результати роботи, узагальнені відповідно до завдань, визначених у вступі. Він має включати формулювання вирішеної економічної проблеми (питання) та її значення для ділової практики. У першому абзаці висновку дається коротка оцінка проблемної ситуації. Потім описується вирішення економічної проблеми (питання), порушеної в роботі, її практичний аналіз і порівняння з відомими рішеннями. У висновках варто виокремити якісні та кількісні показники отриманих результатів, установити достовірність результатів і дати рекомендації щодо їх використання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ є обов'язковим елементом курсової роботи. Змістовність списку дає уявлення про те, наскільки глибоко студент зумів вивчити стан досліджуваної проблеми, наскільки глибоко він володіє предметом дослідження. За рахунок включеного у курсову роботу списку використаних джерел стає можливим скоротити деякі цитовані матеріали та виклад окремих положень у тексті.

У період опрацювання літератури та інформаційних джерел список варто розташовувати в порядку згадування в тексті та нумерувати після тексту.

Вивчення першоджерел супроводжується їх конспектуванням, виписками з теоретичних положень, методик, фактів і цифр з обов'язковим посиланням на сторінки. Під час добору літератури особливу увагу потрібно звернути на першоджерела, що стосуються теми, періодичні видання, наукові статті, передовий виробничий досвід, а також на актуальність джерел та інформації, яку вони містять.

Наступний етап – складання бібліографії (списку використаних джерел). Передусім необхідно звернути увагу на рік видання того чи іншого джерела. Користуватися необхідно переважно новими україномовними (англо-германо-франкомовними) виданнями (за останні 3-5 років). Обов'язково належить вивчити та використати у процесі написання курсової роботи нормативні акти (закони, укази, декрети, постанови тощо), що стосуються обраної теми. Поряд з науковими публікаціями треба ознайомитись з статистичними дослідженнями та аналітичними даними за обраною тематикою.

Студенти самостійно формують **список використаних джерел** за темою курсової роботи, використовуючи алфавітний, предметний і систематичний каталог, доступний з відкритих інтернет-джерел. У виборі бібліографії студентам може допомогти викладач – науковий керівник.

У багатьох випадках новизна і рівень літератури, вивченої в курсовій роботі, визначають її якість, тому доцільно вибирати свіжу загальноекономічну літературу, звертаючи увагу на теоретичні положення. При цьому необхідно не тільки викласти погляди та ідеї автора з того чи іншого питання, а й висловити власні погляди та позицію.

Список літератури та інших матеріалів має бути організовано і розміщено після розділу «ВИСНОВКИ».

Зібраний, вивчений і опрацьований матеріал за темою курсової роботи має бути узгоджений із планом і, за необхідності, уточнений.

ДОДАТКИ. У додатки, де це доречно, треба включати інформаційний матеріал, необхідний для виконання курсової роботи:

- методики, які були апробовані в процесі виконання курсової роботи;

- таблиці, формули, рисунки;
- анкети і опитувальники;
- статистична інформація, дані бюлетенів;
- практичні рекомендації.

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

7. ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Курсова робота повинна мати літературну та технічну грамотність, відповідати певним вимогам форматування. Вона повинна мати титульний аркуш, зміст, виклад матеріалу за змістом, висновки, список використаних джерел і додатки.

Пропорційність у викладенні матеріалу означає дотримання пропорцій між обсягами кожної частини роботи.

7.1. Загальні вимоги

Титульний аркуш роботи оформляється за стандартним шаблоном з деякими обов'язковими елементами. Зразки наведено в *додатку В*.

Курсова робота має бути надрукована на одному боці білого паперу формату А4 (210 x 297 мм) у текстовому редакторі Microsoft Word, шрифт Times New Roman, розмір 14, міжрядковий інтервал 1,5. Для формул і рисунків треба використовувати стандартний режим, вбудований у текстовий редактор. Розмір абзацу - 1,25 см. При оформленні полів: ліве - 30 мм, праве - 15 мм, верхнє - 20 мм, нижнє - 20 мм.

До загального обсягу роботи не включають додатки, таблиці і рисунки, що займають усю площу сторінки, але нумерація застосовується на всіх сторінках цих елементів роботи на загальних підставах.

Шрифт має бути чітким, у тексті не варто використовувати жирний або курсивний шрифт (за винятком структурних розділів і заголовків підрозділів). Підкреслення слів не рекомендується.

Після друку роботу треба уважно прочитати і ретельно виправити всі друкарські помилки. Робота має бути представлена в добре вичитаному стані. Назви структурної частини роботи:

- ЗМІСТ
- ВСТУП.
- РОЗДІЛИ 1-3.
- ВИСНОВКИ.
- СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.
- ДОДАТКИ.

Заголовок структурної частини роботи друкують великими літерами, напівжирним шрифтом і симетрично тексту. Заголовки підрозділів друкують малими літерами (крім першої великої) від абзацу до абзацу. Не ставити крапку в кінці заголовка! Якщо заголовок складається з двох або більше речень, розділяйте їх крапкою.

Між заголовками і підрозділами структурної частини або між структурною частиною і текстом має бути два пробіли.

Кожна структурна частина роботи має починатися з нової сторінки. Параграфи не є структурними частинами, тому відстань між текстом попереднього підрозділу і заголовком та текстом наступного підрозділу має становити два інтервали.

Зразок змісту курсової роботи наведено в *додатку Г*.

7.2. Нумерація

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць і формул дається арабськими цифрами без нумераційних символів. Усі сторінки мають бути пронумеровані послідовно. **Порядкові номери проставляються в**

правому верхньому куті сторінки. Титульний аркуш має бути оформлений відповідно до встановлених вимог.

Титульний аркуш є першою сторінкою без номера сторінки (номер 1), а зміст і вступ – другою, третьою тощо сторінками роботи. Номери сторінок проставляються в правому верхньому куті без крапки.

Сторінкам, на яких починаються різні частини роботи (зміст, вступ, висновок, список літератури), номери сторінок присвоюються. Усі сторінки, що містять вищезгадані структурні частини друкованої публікації, нумеруються звичайним чином. Не нумеруються тільки заголовки, тобто їх не можна друкувати, наприклад, «1. Вступ» або «5. Висновок» тощо. Номери розділів ставити після слова **РОЗДІЛ**, без повної крапки після номера, а заголовок розділу вводити з нового рядка.

Якщо розділ містить підрозділи, номер підрозділу є номером розділу і номером підрозділу, розділені крапкою. За номером підрозділу повинна йти крапка, наприклад, «2.3.» (третій підрозділ розділу 2). Заголовки підрозділів розташовуються на одному рядку.

Рисунки, таблиці та формули

На таблиці, рисунки, формули, що потребують індивідуальної нумерації, треба робити посилання в тексті. Назва таблиці має відображати основний зміст ілюстративного матеріалу, період, за який подано дані, та одиниці виміру.

Рисунки (схеми, діаграми, графіки, алгоритми) і таблиці подаються в роботі після тексту, в якому на них посилаються, і посилання на них у тексті обов'язкове. Номер рисунка, назва та пояснювальний напис повинні розташовуватися під рисунком послідовно. Якщо рисунок розміщений на окремій сторінці роботи, то її включають до загальної нумерації сторінок.

Рисунки позначають «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком рисунків у додатках, які треба нумерувати в межах додатків. Нумерація рисунків є комбінацією номера розділу і порядкового номера рисунку, відокремлених крапкою, наприклад, рис. 1.2 (другий рисунок у розділі 1), рис. 1.3, рис. 2.1, приклад наведено на рис. 7.1.

Рис. 7.1. Схема розрахунків економічної ефективності

Таблиці нумеруються послідовно в межах розділу арабськими цифрами (крім таблиць у Додатках). У правому верхньому куті пишеться слово «Таблиця» разом з її номером (умовне позначення нумерації не наводиться). Номер таблиці треба відокремлювати від номера розділу і порядкового номера таблиці крапкою, наприклад, Таблиця 1.2 (Таблиця 2 розділу 1). Для перенесення частини таблиці на інший аркуш (сторінку) треба написати «Продовження таблиці» і вказати номер таблиці. Наприклад, «Продовження таблиці 1.2». Заголовок таблиці повинен відповідати змісту таблиці, бути стислим, чітко сформульованим і друкуватися над таблицею симетрично до тексту. Заголовок і слово «Таблиця» писати малими літерами з першої великої літери. Приклад формату наведено в таблиці 7.1.

Таблиця 7.1

Обсяги реалізації продукції у 2021-2022 роках

Показники	Одиниці виміру	За 2021 рік	За 2022 рік	Відхилення	
				абс., +/-	відн., %
1	2	3	4	5	
Виріб А	тис.шт.	265	325	+ 60	
--/--	--/--	--/--	--/--	--/--	
Всього					

Зверніть увагу, що заголовки таблиць мають починатися з великої літери, підзаголовки – з малої літери, якщо вони є одним реченням із заголовком, і з великої літери, якщо вони є самостійними реченнями. Висота рядка має бути не менше 8 мм. Якщо в таблиці є посилання на стовпчик або якщо таблиця переходить на наступну сторінку, включіть рядок із порядковим номером стовпчика.

Під час використання формул необхідно дотримуватися певних технічних та орфографічних правил. Великі, а також довгі та громіздкі формули, що містять символи сум, добутків, похідних та інтегралів, повинні наводитися окремо. Це також стосується всіх пронумерованих формул. Невеликі, прості формули, що не мають самостійного значення, записують в межах одного рядка тексту.

Пояснення значення символів і числових коефіцієнтів треба наводити безпосередньо під формулою в тому порядку, в якому вони зустрічаються у формулі. Кожне значення символу або числового коефіцієнта має бути відокремлене новим рядком. Перший рядок пояснення повинен починатися зі слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули мають розташовуватися симетрично до тексту і відокремлюватися від нього вільним рядком. Залиште щонайменше один вільний рядок над і під кожною формулою. Якщо формула не поміщається на одному рядку, її треба перенести після знака рівності = або після знака додавання +, віднімання – , множення $\times$, ділення : або /.

Нумерувати треба тільки ті формули, які розташовуються в окремих рядках. Інші нумерувати не рекомендується.

Формули в курсових роботах (якщо їх декілька) мають бути пронумеровані в межах розділу. Номери формул складаються з номера розділу і порядкового номера формули в цьому розділі, розділених крапкою. Номери формул розташовуються біля правого поля сторінки на рівні відповідної формули (формула в дужках, наприклад, (3.1) (перша формула в розділі 3)). Номер дробової формули вказується на рівні основної горизонтальної лінії формули.

Загальне правило пунктуації в текстах, що містять формули, таке: формули включаються в текст як рівноправні елементи. Тому наприкінці формули та в реченні, що передує їй, розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації. Приклади формул можна знайти у формулах (7.1) і (7.2).

«Виробнича потужність на кінець року та середньорічна розраховуються за такими формулами:

$$N_{к.р.} = N_{н.р.} \pm N_{о.м.з.} + N_p \pm N_a \pm N_e, \quad (7.1)$$

та

$$\bar{N}_p = N_{н.р.} + N_{е.в.} \frac{K_p}{12} - N_l \frac{12 - K_l}{12}, \quad (7.2)$$

де $N_{к.р.}$ – потужність на кінець року;

$N_{н.р.}$ – потужність на початок року;

$N_{о.м.з.}$ – приріст виробничої потужності за рахунок оргтехзаходів;

N_p – приріст потужності за рахунок технічного переозброєння, розширення та реконструкції підприємства;

N_a – збільшення (зменшення) потужності за рахунок зміни номенклатури та асортименту продукції;

N_e – вибуття потужності;

$\bar{N}_p$ – середньорічна потужність;

$N_{е.в.}$ – потужність, що вводиться протягом року;

N_l – потужність, що ліквідується протягом року;

K_p – кількість місяців роботи введеної потужності;

K_n – кількість місяців з моменту вибуття потужності до кінця року.

7.3. Посилання та цитування

При посиланнях на джерела, використані в тексті, вказуйте порядковий номер у списку використаних джерел і розділяйте їх квадратними дужками. Наприклад, «... Роботи [2-7]...», «... [26; 32; 41]...», «...у роботі [54]...» тощо.

Якщо в тексті роботи необхідно зробити посилання на конкретну сторінку відповідного джерела, то це робиться таким чином: внутрішньотекстове

цитування «... Наукові основи податкового будівництва...» [6, с. 3]. Цифра «6» у дужках вказує на джерело, зазначене у списку використаних джерел, а «3» – на сторінку цього джерела.

У разі використання інформації або матеріалів із монографій, оглядових статей чи інших джерел у бібліографії мають бути зазначені точні номери сторінок, ілюстрацій, таблиць і формул джерел, на які робиться посилання в роботі.

Щоб підкріпити свої твердження, авторам необхідно наводити цитати з авторитетних джерел. Це вимагає точного відтворення цитованого тексту.

Вимоги до цитат такі:

- Цитати мають починатися і закінчуватися лапками та наводитися в тій граматичній формі, в якій вони подані в першоджерелі, зі збереженням авторських орфографічних особливостей.

- Цитати мають наводитися без довільного скорочення авторського тексту або спотворення авторських ідей.

- Кожна цитата має супроводжуватися посиланням на джерело.

- При непрямому цитуванні (перефразуванні, вираженні ідей інших авторів своїми словами) ідеї автора мають бути виражені граматично правильно і мають бути дані посилання на відповідні джерела (без лапок).

7.4. Список використаних джерел

Список використаних джерел має розташовуватися після основного змісту роботи (у курсовій роботі має бути не менше 25 посилань). Загальні правила оформлення списку використаних джерел відповідно до нормативних вимог наведено в *додатку Д*. Посилання треба розташовувати в такому порядку

1. Господарський кодекс України.
2. Закони України.
3. Постанови Верховної Ради України.
4. Розпорядження Президента України.

5. Постанови Кабінету Міністрів України.
6. Нормативні документи міністерств.
7. Монографії, підручники, журнальні та газетні статті українською мовою в алфавітному порядку за авторством або джерелом.
8. Друковані матеріали іноземними мовами, в алфавітному порядку прізвищ авторів або назв джерел.
9. Інформація з Інтернету.
10. Статистичні збірники, інформаційні бюлетені.

Елементи бібліографічного запису (заголовки і бібліографічний опис) та знаки пунктуації в бібліографічному посиланні, незалежно від його призначення та виду, наводять згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням таких особливостей:

- у заголовку бібліографічного запису подають відомості про одного, двох чи трьох авторів, при цьому їхні імена в бібліографічному описі у відомостях про відповідальність (за навіскою ризкою) не повторюють;
- за потреби у заголовку бібліографічного запису позатекстового посилання можна зазначати більше ніж три імені авторів;
- замість знака «крапка й тире» («.–»), який розділяє зони бібліографічного опису, в бібліографічному посиланні рекомендовано застосовувати знак «крапка» (при цьому в межах одного документа застосування в бібліографічних посиланнях розділових знаків уніфікують);
- відомості, запозичені не з титульної сторінки документа, дозволено не брати у квадратні дужки;
- після назви можна не зазначати загального позначення матеріалу («Текст», «Електронний ресурс», тощо – перелік згідно з ДСТУ 8302:2015);
- у складі вихідних даних дозволено не подавати найменування (ім'я) видавця.

У внутрішньотекстовому та підрядковому бібліографічному посиланнях на складник документа (наприклад, статтю з журналу, збірника) можна

зазначати бібліографічні відомості тільки про ідентифікувальний документ і номер сторінки – за наявності в його тексті відомостей про автора (якщо він є) та назву. У бібліографічних посиланнях на складник документа у формі аналітичного бібліографічного опису розділовий знак «дві наскісні риски» («//») можна замінити крапкою, а відомості про документ (його назву), в якому розміщено складник, виділяти шрифтом (наприклад, курсивом). Усі видання колективу авторів, найменування яких змінювались, припускається описувати під його останньою офіційною назвою.

Відповідно до п. 7.4 вищевказаного стандарту, «бібліографічне посилання складають як на електронні ресурси загалом (електронні документи, бази даних, портали чи сайти, веб-сторінки, форуми тощо), так і на їхні складники (розділи та частини електронних документів, порталів чи сайтів; публікації в електронних серіальних документах, повідомлення на форумах тощо) згідно з загальними правилами...» При цьому (п. 7.4.4.3.3): «Довгу електронну адресу можна переносити на наступний рядок. У цьому разі останнім у першому рядку має бути знак “наскісна риска” (“/”)».

У бібліографічному посиланні на електронні ресурси локального та віддаленого доступу в примітці можна не подавати відомостей про джерело назви («Назва з етикетки диска», «Назва з екрана» тощо).

Після електронної адреси подають відомості про дату звернення до електронного ресурсу віддаленого доступу: число, місяць і рік (у круглих дужках) після слів «дата звернення».

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаної літератури наведено у *додатку Е*.

7.5. Автоматичне створення списків використаних джерел

Сучасні версії програми Microsoft Word надають можливість автоматично створювати список використаних джерел згідно зі стандартами відповідної

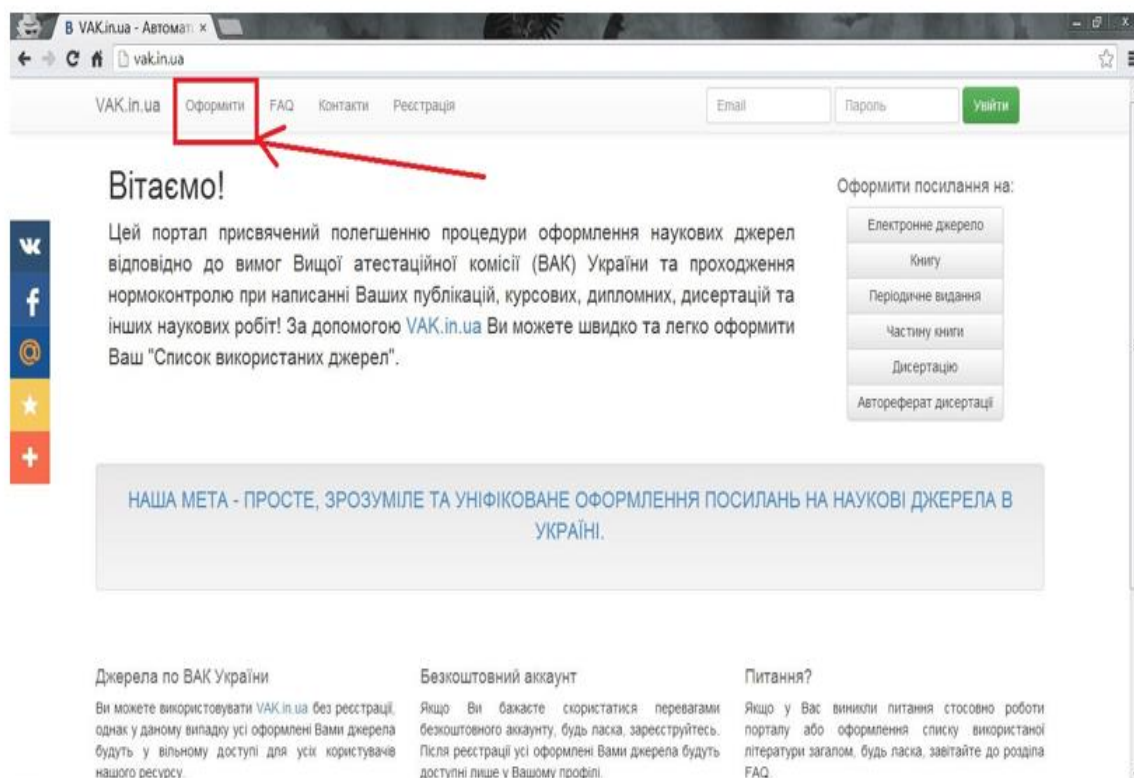
наукової галузі. Ось алгоритм автоматичного створення списків використаних джерел для документів Word:

1. Вставте курсор у місце, де потрібно вставити список використаних джерел.
2. Клацніть на вкладці «Посилання» у верхній частині екрану.
3. Клацніть на кнопці «Список літератури» в розділі «Джерела».
4. Оберіть відповідний стиль оформлення списку використаних джерел (наприклад, APA, MLA, Chicago тощо).
5. Додайте джерела, що використовувалися в документі, у вікно «Джерела».
6. Перевірте, чи вірно введені всі дані про джерела (автор, назва, рік, видавництво тощо).
7. Натисніть кнопку «ОК» для збереження списку використаних джерел.

Цей алгоритм автоматично створить список використаних джерел у форматі, вибраному користувачем, та відображає всі використані джерела відповідно до обраного стилю. Окрім того, при додаванні нового джерела до документа, програма автоматично додає його до списку використаних джерел. Візуально методика може відрізнитись залежно від версії програми. До речі щодо програм. В інтернеті можна знайти багато платформ, які стануть для студента інструментами-помічниками, в тому числі і в оформленні. Одна з них – vak.in.ua. Це портал, на якому може зареєструватися кожен бажаючий та швидко та легко оформити список використаних джерел.

Причому зробити це дуже легко – достатньо дотримуватися інструкцій та заповнити форму, тобто правильно списати дані. При цьому не варто перейматися проходженням нормоконтролю. Ресурс повністю адаптований до сучасних вимог.

Ось так виглядає його інтерфейс. Цей ресурс повністю підходить для українських студентів, відповідає стандартам та нормативам.

Задача зібрати достатню кількість літературних джерел та використати їх для написання курсової роботи може бути часом складною. Ось декілька порад, які можуть допомогти:

- ✓ Розумійте тему курсової роботи: Щоб знайти відповідні джерела, Вам потрібно спочатку зрозуміти свою тему дослідження. Якщо у вас виникають запитання, спробуйте знайти відповіді на них в наукових статтях та книгах.
- ✓ Використовуйте надійні джерела: Надійні джерела – це ключ до успіху у написанні курсової роботи. Використовуйте академічні журнали та книги, які підтримують вашу тему, та переконайтеся, що вони опубліковані у наукових виданнях або виданнях з доброю репутацією.
- ✓ Користуйтеся базами даних: Бази даних, такі як Google Scholar, JSTOR, або Scopus можуть стати чудовим джерелом для пошуку академічних статей та книг.

✓ Перевіряйте бібліографію: При кожному джерелі, яке Ви використовуєте, перевіряйте бібліографію, щоб переконатися, що ви користуєтесь останньою версією джерела та правильно вказали його.

✓ Організуйте свої джерела: Корисно мати систему організації джерел. Використовуйте спеціальні програми для збереження літературних джерел та створення бібліографічних списків, такі як Zotero, EndNote або Mendeley. Вони дозволяють збирати та зберігати бібліографічні записи та автоматично створювати бібліографічний список.

У курсовій роботі рекомендується щонайменше 25 різноманітних джерел.

7.5. Додатки

Додатки готують як продовження роботи на наступних сторінках і розмішувати в порядку появи посилань у тексті.

Кожен додаток починається з нової сторінки. Симетрично до тексту на цій сторінці вгорі друкується перший заголовок, надрукований великими або малими літерами. З правого боку рядка над заголовком великими літерами з малої літери друкуються слова «Додаток» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки позначають послідовно великими літерами української абетки, за винятком Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Один додаток позначається як Додаток А.

8. РЕЦЕНЗУВАННЯ

Завершена і перевірена студентом курсова робота подається на рецензію.

Науковий керівник від забезпечуючої кафедри у термін (5-7діб) перевіряє курсову роботу, дає на неї рецензію і допуск до захисту.

Робота, що дослівно описує матеріал підручників, або ідентична роботам інших студентів, розцінюється як виконана незадовільно і не рецензується.

Робота допускається до захисту, але повертається на доопрацювання

якщо:

- тема розкрита недостатньо, матеріал якогось розділу не розкриває теми;
- відсутні посилання на джерела інформації, є запозичення в тексті роботи;
- вступ, висновок не відповідають вимогам, змістом не зв'язані з темою курсової роботи.

Робота повертається на повне опрацювання якщо:

- не розкрито два розділи з трьох;
- робота неакуратно оформлена;
- роботу списано з літературних джерел, тобто не носить самостійного характеру;
- тему курсової роботи не розкрито.

Висновок рецензента звучить так:

1. Робота допускається до захисту.
2. Робота не допускається до захисту.
3. Робота допускається до захисту, за умовою усунення недоліків.

Якість виконання оцінюється за критеріями:

- науковий рівень роботи;
- практичний напрямок роботи;
- самостійність студента у викладанні теми;
- логіка розкриття теми, стиль;
- оформлення матеріалів курсової роботи, схем, графіків, додатків.

У рецензії науковий керівник указує на позитивні сторони і недоліки курсової роботи, робить висновок про доцільність (чи недоцільність) допуску її до захисту. Студент, одержавши роботу після рецензування, виправляє вказані недоліки і готується до захисту.

Якщо курсова робота має суттєві недоліки вона повертається студентові для опрацювання відповідно до зауважень.

9. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ДОПОВІДІ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДЛЯ ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

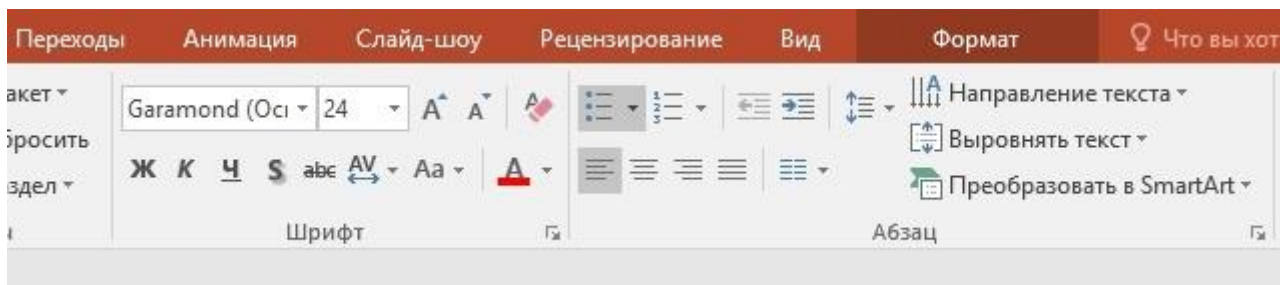
9.1. Загальні рекомендації

Фінальним етапом здачі курсового дослідження є підготовка доповіді. Доповідь курсової роботи повинна містити основні аспекти дослідження, які студент презентує публічно. Для візуалізації висновків дослідження студент може підготувати презентацію, на якій представити графіки, рисунки, фото, діаграми та таблиці для обґрунтування своїх словесних висновків та підсилення аргументів. Слухачі отримують інформацію по двох каналах: аудіальному та візуальному, що обумовлює більш ефективне осмислення змісту роботи і підсумків, без того, щоб глибоко аналізувати і опрацьовувати сам текст. Тож презентація і є візуальною частиною доповіді. З її допомогою:

- зміст курсової роботи доноситься максимально наочно і повно;
- викладачеві не потрібно аналізувати великі фрагменти тексту тривалий час, за рахунок чого доповідь набуває комплексного, обґрунтованого наукового характеру;
- слухачі отримують більш комплексно інформацію про результати досліджень та проробленої роботи.

Оскільки презентація є необхідною складовою усіх публічних виступів та доповідей, то у сучасному світі до неї висуваються особливі вимоги. Тож метою підготовки до захисту курсової роботи є саме отримання навиків формування ефектної доповіді та презентації як форм представлення результатів дослідження.

Створення і оформлення презентацій доступно з будь-якого гаджета, на якому є пакет Microsoft Office. Найбільш популярна і зручна є програма PowerPoint. Вона доступна для скачування на безкоштовній основі, а її інтерфейс зрозумілий навіть школяреві. Готових шаблонів програми цілком достатньо.

Є альтернативні варіанти. Наприклад, стандартний і всім відомий Word – найпоширеніший текстовий редактор. Після того, як презентація буде створена, необхідно її конвертувати в файл PDF. Так демонстрація буде максимально зручною. Цю ж маніпуляцію можна виконати з презентацією PowerPoint.

Презентації формуються у спеціальних програмах типу PowerPoint. Обираємо сервіс, в якому буде підготовлена презентація.

- ✓ PowerPoint
- ✓ Prezi
- ✓ Keynote
- ✓ Google Slides
- ✓ Canva

Існує багато готових шаблонів, і легко вибрати відповідний за конфігурацією, колірною комбінацією і стилем. Оскільки інтерфейс простий і інтуїтивний, розібратися у програмах досить легко. Основна робота по оформленню доводиться на написання змістовної частини. Обсяг, структура та подача необхідної інформації повинна займати не більше 5-7 хвилин. Структура презентації, зазвичай, така:

- титульний лист – містить інформацію титульного листа курсової роботи студента, а саме – заклад вищої освіти, ПІБ студента, тема, рік захисту;
- цілі, актуальність, об'єкт, завдання дослідження;
- методична база досліджень;
- основні тези теоретичної і практичної частини – визначення, цитати, факти, графіки, таблиці;
- висновки – останній слайд з підсумками проведеної дослідницької роботи.

Є чіткі вимоги до слайдів презентації курсової роботи, а саме:

- оптимальний обсяг – 10-15 слайдів;
- наявність заголовка шрифтом 28-32;
- на слайді максимальна кількість слів – 40, шрифт 18-24;
- тезова подача інформації, переважно в таблицях, графіках, схемах;
- інформація на слайдах і дані представлені в доповіді не повинні дублюватися, а тільки доповнювати один одного;
- оскільки захист займає мало часу, все повинно бути лаконічним;
- стиль і дизайн всіх слайдів єдиний, містити не більше 3 активних кольорів, можна використовувати анімацію.
- кожен слайд повинен мати свій заголовок і номер.

9.2. Структурні елементи презентації

Презентація повинна бути авторською і також підлягає оформленню, як і сама курсова робота. Це робиться в такий спосіб:

- На титульному (першому) слайді розміщується інформація про навчальну установу, дані про автора і рік, в якому підготовлений матеріал.
- На другому слайді візуально відображаються цілі та завдання роботи студента.
- Наступні кілька слайдів присвячуються основній частині роботи: її змісту, ключовим пунктам, окремим розділам.
- Заключний слайд відображає результати курсової роботи – узагальнення, висновки, власну думку автора, глибину дослідження теми і ступінь вирішення пов'язаних з цією темою проблем.

Важливо! Не забудьте запуснути фінальну картинку з фразою «Дякую за увагу!». Ця умова майже завжди є обов'язковою. Ще один варіант – завершити презентацію першим, титульним слайдом, щоб нагадати аудиторії про автора і тему роботи. Так би мовити – закріпити ефект.

Слайди **ОБОВ'ЯЗКОВО** мають бути пронумеровані. При копіюванні рисунків та таблиць з тексту, їхню нумерацію треба вилучати (напр. рис. 1.3, табл. 2.4 тощо) та вставляти загальну (наскрізну) нумерацію слайдів: 1, 2, 3 і т.д.

Презентації до курсових робіт створюються поетапно:

1. Етап складання плану. На ньому визначається, з якою метою будуть демонструватися слайди, вибирається логіка розповіді. Для реалізації цього етапу студенту потрібно визначити:

- цілі і завдання – то, для чого готується матеріал;
- ідею презентації – то, як і що саме буде викладатися слухачам;
- розгляд декількох шаблонів, які буде доречно використовувати;
- схеми і діаграми, які спрощують матеріал;
- структуру презентації;
- логічність викладу матеріалу і точність візуалізації слів.

2. Етап розробки. На цьому етапі здійснюється структурування слайдів відповідно до змісту курсової роботи. Наступний крок – технічне вдосконалення картинки:

- підбирається оптимальний варіант слайдів – по вертикалі або горизонталі;
- визначається розмір, шрифт, колірне рішення;
- перевіряється автоматична функціональність всіх переходів;
- перевіряється достатність часу показу для ознайомлення з об'єктами.

3. Етап репетиції. Автору курсової роботи важливо прочитати свою доповідь з переглядом слайдів, і бажано не один раз. Суть презентації в тому, щоб підкріплювати, посилювати та пояснювати матеріал доповіді. Тому природно слайди повинні повністю відповідати сказаному і демонструватися вчасно. Таким чином, на фінальному етапі студент робить так звану «підгонку» промови і картинок, перевіряє точну паралель слайдів і слів.

Поради щодо оформлення презентації в PowerPoint

✓ Використовуйте простий і зрозумілий дизайн слайдів. Не перегружайте їх зайвими деталями, щоб ваша аудиторія могла легко зосередитися на головних моментах.

✓ Вибирайте світлі кольори фону та темний текст або навпаки, темний фон та світлий текст. Це зробить вашу презентацію більш читабельною.

✓ Використовуйте чіткий і зрозумілий шрифт. Рекомендується використовувати шрифти, такі як Arial або Times New Roman, розміром не менше 18 пунктів.

✓ Додайте ілюстрації, діаграми та графіки, щоб допомогти візуалізувати ваші ідеї та дані.

✓ Використовуйте анімацію та переходи з обережністю. Вони можуть допомогти залучити увагу аудиторії, але надмірна кількість анімації може розсіяти їх увагу.

✓ Дотримуйтеся принципу «один слайд - одна ідея». Не намагайтеся вмістити занадто багато інформації на один слайд.

✓ Перед виступом перевірте, щоб всі посилання на зображення та діаграми були активними та не було помилок в тексті.

✓ Завжди робіть попереднє тестування на екрані, де ви виступатимете. Переконайтеся, що ваші слайди виглядають на екрані так само, як і на вашому комп'ютері.

✓ Не забувайте про звуковий ефект – додайте до своєї презентації звукові ефекти, щоб залучити увагу до певних моментів.

✓ Підготуйте себе до виступу – вивчіть свою презентацію та будьте готові до відповідей на питання з вашої теми.

9.3. Правила і рекомендації щодо створення доповіді

Під час доповіді необхідно стисло викласти основний зміст своєї курсової роботи. Доповідь не варто читати, оскільки складається враження, що студент не володіє матеріалом. Доцільно зробити план доповіді й окремі тези і користуватися ними. Розповідати бажано в помірному темпі, наголошуючи на окремих важливих моментах, як-то мета, висновки.

Важливі аспекти підготовки доповіді:

✓ Структуруйте свою доповідь: почніть зі вступу, де ви представите тему і мету курсової роботи, а також перерахуйте ключові питання, які ви будете досліджувати. Далі представте свої дослідження, аналіз та висновки. На завершення зробіть висновки та запропонуйте практичні рекомендації.

✓ Використовуйте підтримуючі матеріали: вставляйте таблиці, рисунки, які допоможуть вам проілюструвати ваші дослідження та висновки. Намагайтеся бути конкретним та чітким, використовуючи інформацію, яка підтверджує ваші твердження.

✓ Використовуйте доступну мову: намагайтеся використовувати зрозумілу мову та уникати термінів, які можуть бути незрозумілими для вашої аудиторії. Не використовуйте складних слів та важких речень, які можуть затруднити розуміння вашого повідомлення.

✓ Не перевантажуйте слайди: намагайтеся використовувати мінімальну кількість тексту на слайдах, не більше 6-8 рядків, щоб забезпечити читабельність та зручність для вашої аудиторії. Використовуйте чіткі заголовки та булети, які допоможуть вашій аудиторії зрозуміти ваші дослідження.

✓ Практикуйте свою доповідь: перед тим, як виступати перед аудиторією, варто практикуватись у викладі матеріалу. Це допоможе вам

виявити потенційні проблеми з часом, а також забезпечить вам більш впевнений виступ.

На початку доповіді варто включити наступну фразу: «Шановні викладачі, присутні!» (якщо це курсова робота, яка захищається на засіданні кафедри). Назву та місце виконання роботи не варто зачитувати, це зробить голова комісії.

Під час доповіді проявляйте активність у використанні пояснювального матеріалу, тобто показуйте на слайдах презентації моменти, які обговорюються. Зокрема, треба активно використовувати графіки, діаграми, фотографії та електрофоретичні діаграми для ілюстрації результатів дослідження. Звіт повинен бути чітко структурований і містити такі ключові моменти

Актуальність. Цей пункт повинен бути не більше трьох-чотирьох речень. Спочатку потрібно пояснити, чому дослідження обраної проблеми є актуальним. Якщо дослідження буде проводитися з допомогою моделі, необхідно коротко пояснити, про що йдеться. Важливо пояснити сучасний стан проблеми, тобто наскільки вона вивчена і що ще невідомо. Можливо, Ви захочете послатися на дані, отримані іншими дослідниками або у вашому власному дослідженні.

Можна використовувати фрази на кшталт. «Важливо вивчати...» «Актуальною проблемою є вивчення ...» «Механізми розвитку (виникнення) ... залишається нез'ясованим», «У зв'язку з цим важливо з'ясувати роль ... в умовах.....».

Мета і завдання. Все, що зазначено у вступі до звіту (актуальність, стан проблеми тощо), повинно логічно обґрунтовувати мету роботи. Таким чином, цілі є своєрідним резюме вступу. Цілі та завдання роботи бажано представити на слайді презентації, але можна також зачитати цілі усно і коротко сформулювати завдання.

Матеріали та методи дослідження. Пояснення використаної моделі або алгоритму дослідження є корисним, якщо цьому передуює опис результатів. Експеримент (дослідження, опис) повинен бути представлений на окремому слайді і пояснений усно. По-перше, вкажіть, яка модель використовувалася і як вона була створена. Також опишіть предмет дослідження.

У доповіді не варто описувати принципи кожного використаного методу дослідження. Необхідно знати їх і бути в змозі описати у разі виникнення питань. Оскільки час доповіді обмежений (5-7 хвилин), назви методів, що використовувалися для визначення відповідних показників, не обов'язково включати (якщо вони не є важливими).

Результати та обговорення. Опис результатів має бути логічним і відображати знайдені факти та їх інтерпретацію. Якщо робота містить численні результати (графіки, діаграми, таблиці тощо), не обов'язково представляти абсолютно все в презентації та детально описувати їх у звіті. Можна дати лише короткий опис даних. Відповідні ілюстрації можуть бути представлені на слайдах, але відображати їх варто тільки в разі виникнення питань. Пояснюючи результати, використовуйте такі вирази, як: «Було показано, що...» , «Було встановлено, що...» «Було визначено, що ...» «Ми продемонстрували, що ...», «Ми показали, що ...», «Ми виявили, що ...» тощо. Після опису чергового графіка чи діаграми (або такого, зміст якого можна комбінувати для ілюстрації) викладіть інтерпретацію отриманих результатів. Наприклад, «Іншими словами, ... активність знижується і, відповідно, збільшується продукція. Такий результат ... може бути наслідком».

Бажано підкреслити зв'язок результатів, отриманих на цьому етапі, з вашими власними результатами, отриманими на попередньому етапі роботи, або з результатами попередніх робіт у вашому дослідженні (в тезах на студентських конференціях). Наприклад, слова «... За умов ... . Отримані нами результати щодо змін ... чітко корелюють зі збільшенням ... . Отримані дані також можна порівняти з даними інших дослідників (будь ласка, вкажіть ім'я автора роботи), згідно з якими ... можна знайти за посиланням ... . Це узгоджується з даними з ... і свідчить про те, що це саме так». Описуючи результати, корисно вказувати на зміни, що спостерігаються при цьому, з одночасним вказівником на відповідну ілюстрацію.

Висновки. Не обов'язково зачитувати всі висновки, зроблені в роботі. Проміжні висновки повинні бути представлені при поясненні результатів (див.

вище). Тому після пояснення та інтерпретації результатів в кінці звіту варто представити один підсумковий висновок (який є аналогічним відповідному підсумковому висновку в розділі «Висновки» основної частини роботи). Якщо є сумніви щодо певного висновку, його можна пояснити більш детально.

Практичні поради до створення мультимедійних презентацій для захисту дипломних робіт

Шрифт

- Варто використовувати шрифти вузькі та без зарубок (Arial, Calibri, Tahoma, Verdana тощо).
- Розмір шрифту не менше 18.
- На слайді не більше 6-8 рядків.

Колір

- Використовуйте не більше трьох кольорів у презентації.
- Зверніть увагу, що кольори на моніторі комп'ютера та зображені на екран за допомогою проектора можуть відрізнятися.

Слайд

- Не треба намагатися заповнити весь слайд текстом чи зображеннями.
- Текст має бути чітким та лаконічним.
- Не намагайтеся прикрасити слайд елементами, що не мають смислового навантаження.
- Уникайте яскравих кліпартів для створення фону слайда.

Виступ

- Титульний слайд варто продублювати наприкінці презентації.
- Необхідно вміти розраховувати час виступу.
- Не слід повторювати текст, що є на слайді.
- Варто заздалегідь перевірити техніку, якою користуватиметесь під час виступу.

Рекомендована кількість слайдів 10-12.

10. ПРОЦЕС ЗАХИСТУ

Курсова робота подається студентом в строки, що передбачені графіком. Курсова робота, виконана у відповідності з вимогами що до неї пред'являються, допускається до захисту після відповідного запису в рецензії.

Захист курсової роботи відбувається за участі комісії, яка складається з трьох членів професорсько-викладацького складу кафедри. Студент коротко висвітлює основні напрацювання та результати роботи, висновки, дає відповіді на питання, обґрунтовує зауваження рецензента, зауважує напрями майбутніх досліджень.

Захист роботи публічний (у присутності студентів даної групи та інших зацікавлених осіб). Усі присутні можуть задавати питання автору, виступати з приводу захисту тощо.

Захист відбувається відповідно до графіка, затвердженого деканатом факультету. Для захисту своєї роботи студенту надається до 15 хвилин. За цей час він повинен логічно викласти тези роботи, відповісти на запитання.

Комісія за результатами захисту виставляє фінальну оцінку. При цьому враховується як вміння та навички студента подати матеріал і відповідати на запитання, так і структурованість та науковість письмового варіанта курсової роботи. На оцінку роботи впливають такі моменти:

- рівень опанування основних проблем теми, володіння економічними категоріями і термінологією;
- ступінь ознайомлення з економічною літературою за темою;
- вміння пов'язати теоретичні положення з практикою;
- здатність студента відстоювати свої погляди, вміння вести наукову полеміку;
- уміння логічно у відведений короткий час викласти основні положення теми і зробити відповідні висновки й узагальнення;
- якість виконання курсової роботи, її відповідність теоретичним і методичним вимогам.

На завершену курсову роботу науковий керівник дає письмовий відзив за критеріями, наведеними нижче.

Критерії оцінки наукового керівника		Максимальна нормативна оцінка (балів)
1	Загальні вимоги до змісту та структури курсової роботи:	25
	Наявність та чіткість формування мети і завдання курсової роботи, обґрунтованість актуальності теми	3
	Відповідність логічної побудови роботи назві теми, а також поставленим цілям і завданням, пропорційність структури роботи	3
	Правильність оформлення списку літератури (порядок розміщення, повнота, сучасність, відсутність помилок)	2
	Наявність, якість таблиць та ілюстративних матеріалів (схем, діаграм, графіків) у тексті роботи та відповідність їх оформлення згідно встановлених вимог	3
	Правильність оформлення курсової роботи (нумерація сторінок, оформлення титульного аркуша, дотримання вимог до розміру полів, шрифту, міжрядкового інтервалу та інше), відсутність редакційних помилок	4
	Повнота і відповідність висновків завданням та змісту курсової роботи	10
2	Вимоги до змісту основної частини курсової роботи:	35
	Якість і глибина теоретико-методологічного аналізу проблеми Наявність та якість критичного огляду літературних джерел. Наявність наукової полеміки. Етика цитування (наявність посилань на літературні джерела). Самостійність суджень і викладу матеріалу (наявність формулювання власної думки студента – автора курсової роботи)	10
	Наявність, системність і глибина особистого аналізу сучасних фактичних матеріалів організації (додатково до тих, що зазначені у завданні на виконання роботи), наявність і переконливість узагальнень і висновків з аналізу, виявлення проблем і недоліків у практиці регулювання соціально-трудових відносин	10
	Наявність та логічний зв'язок заходів, що пропонуються для вирішення проблеми, з проведеним у роботі аналізом статистичних та фактичних матеріалів, їх актуальність та реальність. Розробка альтернативних варіантів рекомендацій, обґрунтування та розрахунок ефективності запропонованих рішень.	10
	Наявність аналізу зарубіжного досвіду та його використання при розробці пропозицій	5
	ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА	60

Курсова робота, яка має оцінку не менше 20 балів, допускається до захисту.

На захисті студент повинен розкрити результати проведеного дослідження, дати відповіді на запитання членів комісії. Оцінювання захисту курсової роботи здійснюється за наступними критеріями:

Критерії захисту
1. Володіння культурою презентації), в тому числі:
- вільне володіння текстом доповіді, вміння чітко, вільно та зрозуміло висловлюватися, наявність в структурі доповіді всіх належних елементів: вітання, представлення тощо (10)
- обґрунтування актуальності, мети, завдань курсової роботи (5 бал)
- якість викладення теоретичних, проблемних, аналітичних та рекомендаційних аспектів роботи (5 балів)
- посилання на роздавальний матеріал (5 бал)
2. Вміння стисло (в межах регламенту), послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження (5 балів)

3. Наявність і якість роздавального матеріалу для захисту курсової роботи (10 балів), в тому числі:
- наявність якісного матеріалу, що відображає теорію, аналіз і пропозиції(5 балів)
- аналітичний характер ілюстративного матеріалу(3 бали)
- чітке, грамотне оформлення роботи, відсутність будь-яких помилок(2 бали)
ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА (40 балів)

Підсумкова оцінка за курсову роботу складається з сумарної бальної оцінки за текст роботи та за захист роботи і виставляється в екзаменаційну відомість і залікову книжку (індивідуальний план) студента.

Робота, текст якої оцінено менш як у 20 балів, має бути доопрацьована впродовж терміну, встановленого кафедрою. Студент, який за результатами захисту курсової роботи отримав незадовільну оцінку, повинен прездати її під час перескладання сесії.

11.КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсові роботи оцінює комісія. При визначенні оцінки, окрім якості виконаної роботи, враховується вміння застосовувати теоретичні знання на практиці, логічне мислення та вміння змістовно відповідати на запитання. Якщо студент не виконав завдання або виконав його невчасно, звіт отримує оцінку «незадовільно».

Якщо студент виконав завдання і отримав позитивну оцінку, але не з'явився на захист, викладач при закритті екзаменаційної відомості робить відмітку навпроти прізвища студента «Не з'явився». У такому випадку деканат приймає рішення щодо академічної заборгованості.

Позитивна оцінка за курсову роботу виставляється лише за умови успішного захисту. Студентам, які отримали оцінку «незадовільно», надається можливість доопрацювати роботу або затверджується нова тема і встановлюється новий термін для її виконання.

Оцінка «*відмінно*» виставляється, якщо студент вільно володіє обраною темою, здійснив самостійний аналіз матеріалу, використав широке коло наукових джерел, в тому числі іноземними мовами, засвоїв теоретичні основи

теми, провів практичні розрахунки і робота виконана з дотриманням всіх необхідних вимог.

Оцінка «*добре*» виставляється, якщо, незважаючи на хорошу підготовку, є помилки в трактуванні проблеми, труднощі в теоретичному узагальненні, невикористання всіх можливостей літератури та непринципові помилки в розрахунках.

Оцінка «*задовільно*» виставляється, якщо студент обізнаний з обраною темою, але не може зробити висновки без сторонньої допомоги, не може пов'язати теоретичні узагальнення з практикою, не може логічно викласти проблему і не повністю усунув недоліки, виявлені в рецензії.

Оцінка «*незадовільно*» ставиться, якщо студент не розуміє обраної теми і не відповідає на поставлені викладачами питання, навіть якщо він має допущену до захисту курсову роботу.

Міждисциплінарна курсова робота подається здобувачем в термін, що передбачений графіком. Робота виконана згідно з вимогами, допускається до захисту після позитивної рецензії наукового керівника, висновку із результатами перевірки на плагіат .

Оцінювання результатів захисту курсових робіт здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в ЧНУ системою контролю знань (за національною (4-бальною) шкалою, 100-бальною університетською та шкалою ЄКТС).

При визначенні оцінки курсової роботи береться до уваги рівень теоретичної, наукової та практичної підготовки здобувачів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Опис критеріїв оцінювання курсової роботи

Оцінка	Критерії оцінювання
A	Міждисциплінарна курсова робота виконана відповідно до Методичних рекомендацій кафедри. Зміст роботи відповідає обраній для дослідження темі, містить всі необхідні структурні компоненти. Здобувач використав значну кількість наукової літератури, у тому числі й іноземної, опанував всю різноманітність теорій з даної проблеми, вийшов на високий рівень теоретичних узагальнень, провів детальний аналіз явищ і процесів на досліджуваному об'єкті, подав його з використанням ілюстративного матеріалу.
B	Здобувач оформив курсову роботу відповідно до Методичних рекомендацій кафедри. Зміст роботи відповідає обраній для дослідження темі, містить всі необхідні структурні компоненти. Здобувач використав значну кількість наукової літератури, у тому числі й іноземної, провів детальний аналіз явищ і процесів на досліджуваному об'єкті, подав його з використанням ілюстративного матеріалу, але здобувачем допущені неточності в теоретичному узагальненні матеріалу.
C	Міждисциплінарна курсова робота оформлена відповідно до Методичних рекомендацій кафедри. Зміст роботи відповідає обраній для дослідження темі, містить всі необхідні структурні компоненти. Здобувач не використав усі можливі літературні джерела, у тому числі й іноземного походження. В роботі наявний детальний аналіз явищ і процесів на досліджуваному об'єкті і представлений з використанням ілюстративного матеріалу. Крім того, в роботі допущені неточності в теоретичному узагальненні матеріалу, елементи новизни чітко не подані.
D	Здобувач оформив курсову роботу з незначними порушеннями Методичних рекомендацій кафедри. Зміст роботи відповідає обраній для дослідження темі, однак відсутній послідовний логічний взаємозв'язок між структурними елементами. Здобувач не використав усі можливі літературні джерела, у тому числі й іноземного походження. В роботі наявний аналіз явищ і процесів на досліджуваному об'єкті, представлений з використанням ілюстративного матеріалу, але прослідковуються проблеми в узагальненні матеріалу, наукова полеміка відсутня.
E	Здобувач оформив курсову роботу з порушеннями Методичних рекомендацій кафедри. Зміст роботи відповідає обраній для дослідження темі, однак відсутній послідовний логічний взаємозв'язок між структурними елементами та алгоритм розв'язання поставленої проблеми. В роботі наявний стислий аналіз явищ і процесів на досліджуваному об'єкті, представлений з використанням ілюстративного матеріалу, але прослідковуються проблеми в узагальненні матеріалу. На основі проведених досліджень та облікових робіт не чітко зроблені або й відсутні висновки та пропозиції. Здобувач не завжди дотримувався плану-графіка виконання і подання на перевірку керівнику структурних частин курсової роботи.
FX	Міждисциплінарна курсова робота виконана з порушенням Методичних рекомендацій кафедри. Зміст роботи не відповідає обраній для дослідження темі, відсутній послідовний логічний взаємозв'язок між структурними елементами та алгоритм розв'язання поставленої проблеми. Здобувач не дотримувався плану-графіка виконання і подання на перевірку керівнику структурних частин курсової роботи.
F	Міждисциплінарна курсова робота виконана з грубим порушенням Методичних рекомендацій кафедри. Зміст роботи не відповідає обраній для дослідження темі, відсутній послідовний логічний взаємозв'язок між структурними елементами та

Оцінка	Критерії оцінювання
	алгоритм розв'язання поставленої проблеми. В роботі відсутній аналіз явищ і процесів на досліджуваному об'єкті, відсутні узагальнення теоретичного та практичного матеріалу. Здобувач не дотримувався плану-графіка виконання і подання на перевірку керівнику структурних частин курсової роботи.

Критерії оцінювання захисту курсової роботи

Оцінка	Критерії оцінювання
А	Здобувач дає обґрунтовані, глибокі та теоретично правильні відповіді на поставлені питання, грамотно узагальнює матеріал і робить відповідні висновки та пропозиції. Вільно володіє питаннями теми на основі опрацьованої економічної літератури й законодавчо-нормативної бази. Демонструє здібності аналітичного міркування. Вміє аналізувати різну інформацію з теми й знаходити правильне рішення проблеми.
В	Здобувач вільно володіє матеріалом досліджуваної теми у повному обсязі на основі опрацьованої спеціальної літератури та законодавчо-нормативної бази. Демонструє здібності аналітичного міркування, уміння робити порівняння, аналіз. Припускає одну-дві несуттєві помилки при відповіді на питання, самостійно виправляє їх.
С	Здобувач володіє матеріалом досліджуваної теми у повному обсязі на основі всього комплексу вивченої спеціальної літератури та законодавчо-нормативної бази. Здатний застосувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, допускає неточності у трактуванні окремих проблем.
D	Здобувач володіє матеріалом досліджуваної теми на репродуктивному рівні. Виявляє знання й розуміння основних положень матеріалу теми, але викладає його неповно, непослідовно, припускається неточностей у визначенні понять. Здобувач не може самостійно аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки.
Е	Здобувач володіє матеріалом досліджуваної теми на репродуктивному рівні, або частково здатний за допомогою керівника логічно відтворити значну його частину. Не може без допомоги зробити висновки, пов'язати теоретичні узагальнення з практикою, не може логічно викласти проблеми; не виправив повністю недоліки, наведені у рецензії. Відповідає не на всі додаткові запитання. Не розуміє економічний зміст показників (господарських операцій).
FX	Здобувач має розрізнені безсистемні знання, володіє матеріалом досліджуваної теми на елементарному рівні засвоєння, викладає його безладно, уривчастими реченнями; не орієнтується в проблемі, не опанував навіть мінімуму наукової літератури. Допускає помилки у визначенні термінів, що призводить до викривлення їх змісту. Не володіє методикою складання форм звітності, бухгалтерської звітності, розрахунку економічних показників. Не відповідає (або дає неповні неправильні відповіді) на основні та додаткові запитання.
F	Здобувач має розрізнені безсистемні знання, не володіє матеріалом досліджуваної теми та не в змозі його викласти; не орієнтується в проблемі, не опанував навіть мінімуму наукової літератури. Допускає грубі помилки у визначенні термінів, що призводить до викривлення їх змісту. Не володіє методикою складання форм звітності, бухгалтерської звітності, розрахунку економічних показників. Не відповідає на основні та додаткові запитання.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література:

1. Положення про організацію освітнього процесу в ЧНУ URL: https://drive.google.com/file/d/14PoxHnt_u7rPqGbGu3cccWyTRXbI5-Gg/view.

2. Методичні рекомендації до виконання дипломних робіт URL: <https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-ekonomiky-pidpryyemstva-ta-up/metodychky>

3. Етичний кодекс Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. URL: <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetsko-ho-natsionalnoho-universytetu.pdf>

4. Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича. URL: <https://www.chnu.edu.ua/media/lnojdab4/pravy-la-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>.

5. Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича. URL: <https://www.chnu.edu.ua/media/x2kft0ij/polozhennia-pro-vyiavlennia-i-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chnu.pdf>.

6. Вступ до спеціальності: підприємництво й управління: Навч. пос. в ілюстр. / Ю. Лопатинський, В. Кифяк, В. Кіндзерський - Чернівці : Чернівец. нац.ун-т ім. Ю. Федковича, 2023. 169 с.

7. Методичні рекомендації для підготовки здобувачів вищої освіти до єдиного фахового вступного випробування (ЄФВВ) у магістратуру: блок підприємництво / за заг.ред. Ю. Лопатинського, 2023, 192 с.

Додаткова література:

1. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. ВВР. 2003. №№18-22. ст.144. URL:

[http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15.](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15)

1. Кифяк В.І. Стратегічне управління конкурентними перевагами аграрних підприємств в умовах цифровізації. *Агросвіт*. 2023. №7-8. С. 70-77. DOI: 10.32702/2306-6792.2023.7-8.70

2. Кифяк В.І., Лусте О.О. Емоційний інтелект як інструмент управління бізнес-командами в умовах флуктацій. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. №1 (15). С. 47-61. <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/3509/3529>.

2. Кобеля З.І., Тодорюк С.І. Перспективи розвитку підприємництва у сучасних умовах господарювання. *Агросвіт*. 2023. № 7-8. С. 95–106. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/1349/1359>

3. Водянка Л., Кобеля З. Особливості формування та удосконалення соціально-психологічного клімату у підприємницьких структурах. *Інвестиції: практика та досвід*. № 5. 2023. С. 60-65. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1193/1202>

4. Кобеля З., Водянка Л. Соціальне підприємництво як інноваційна модель розвитку економіки. *Агросвіт*. 2023. № 5-6. С. 54–65. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/1212/1221>

5. Кудлай В.Г. Економіка і організація агробізнесу : Практикум. К. : КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2020. 211 с.

6. Інформаційні технології в бізнесі. Частина 1: Навч. посіб. / Шевчук І.Б., Старух А.І., Васьків О.М. та ін.; за заг. ред. І.Б. Шевчук. Львів: Видавництво ННВК «АТБ», 2020. 455 с.

7. Непокупна Т. А., Шевченко Б. О. і Мащенко Д. О. Нетворкінгові комунікації у веденні бізнесу. 2021. *Економічний форум*. 1(2). с. 29-33. URL : doi: 10.36910/6775-2308-8559-2021-2-4.

8. Єльнікова Л.В., Брінь П.В. Методичні засади розробки класифікації бізнес-процесів. URL : http://www.kpi.kharkov.ua/archive/MicroCAD/2011/S23/МЕТОДИЧНІ_ЗАСАДИ

9. Завадських Г. М., Тебенко В. М. Практичні аспекти становлення соціального підприємництва в Україні. *Бізнес Інформ*. 2020. №11. С. 177–185.

10. Командровська В. Є., Морозенко О.Ю. Бізнес-процеси підприємства: сутність та методи удосконалення. URL: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/325>.
11. Синицина Г.А., Рачкован О.Д. Основи бізнесу та підприємницької діяльності : конспект лекцій. Харків : ХДУХТ, 2019. 93 с
12. Долинчук С. Світ у 2021-му: чим бізнес допоможе вижити собі та планеті. Спецпроект Mind. URL: <https://mind.ua/publications/20220373-svit-u-2021-mu-chim-biznes-dopomozhe-vizhiti-sobi-ta-planeti>.
13. Підприємництво і бізнес-культура: навчальний посібник / Укладачі: Лаготюк В.О., Безродна С.М. Чернівці, Видавничий дім «РОДОВІД» 2016. 158 с.
14. Рябоконт М. В. Створення екосистеми підтримки інноваційного підприємства на базі інжинірингових шлїл. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ, 2019. № 13. С. 51-61.
15. Іртищева І. О., Тубальцева Н. П., Крамаренко І.С., Гришина Н. В., Сергійчук С.І. Економічний розвиток на засадах активізації малого підприємництва: історичні процеси та завдання управління. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 75–80.
16. Черепанова, В. О. Методичне забезпечення ділового консультування у сфері інжинірингових послуг. *Економіка, фінанси, право*. 2018. № 2. С. 12-15.
17. Янковий О. Г., Грінченко Р. В. Використання бізнес-моделей як елементів бізнес-інжинірингу підприємств. *Бізнес-інформ*. 2018. №8. С. 70-75.
18. Kyfyak V., Antokhov A., Todoriuk S. Business model as a value management tool. *Baltic Journal of Economic Studies. Web of Science*. 2021. Volume 7. Number 2. P. 110-117. ISSN 2256-0742. URL: www.baltijapublishing.lv/index.php/issue.
19. Kyfyak O., Kyfyak V., Petrenko O., Harvat O., Bilousko T. (2022). Internet advertising as an important tool for business development. *Ad Alta: journal of interdisciplinary research*. 2022. Vol. 12, Issue 2, Special issue XXXI. P. 110-115. ISSN 1804-7890, ISSN 2464-6733 (online). URL: <http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120231/PDF/120231.pdf>.

Інформаційні ресурси:

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)

Офіційні сайти міжнародних організацій:

1. Департамент статистики Організації Об'єднаних Націй – <http://unstats.un.org/>

2. Міждержавний статистичний комітет Співдружності Незалежних Держав - <http://www.cisstat.com/>

3. Міжнародна асоціація зі статистики (IAOS) – <http://isi.cbs.nl/>

4. Міжнародний інститут статистики (ISI) – <http://isi.cbs.nl/>

5. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>

6. Статистичний офіс Європейської співдружності – <http://europa.eu.int/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com

2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua

3. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – www.iер.kiev.ua

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. ARCher - інституційний репозитарій відкритого доступу представників Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <https://archer.chnu.edu.ua>.

2. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua

3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbu.gov.ua

4. Національна парламентська бібліотека – www.alpha.rada.kiev.ua–

Фахові сайти:

1. Європейська бізнес-асоціація. URL : <https://eba.com.ua/skladno-ale-vytrymayemo-vysnovky-ta-prognozy-biznesu-na-2023-rik/>.
2. Автоматизоване управління бізнес-процесами підприємства. URL : <http://inteltech.kiev.ua/uk/blogs/avtomatyzovane-upravlinnya-biznesprocesamy-pidpryyemstva>
3. Бізнес-процеси та документообіг. URL : <http://www.intalev.ua/ua/services/bp/>
4. Комплексне управління бізнес-процесами. URL : <http://www.kubp.com.ua>
5. ARIS community website. URL : <http://www.ariscommunity.com>.
6. Business Process Model and Notation. URL : <http://www.bpmn.org>.
7. ELMA BPM. URL : http://www.elma-bpm.ru/product/bpm/modeli_bisnes.html
8. IDEF, Integration DEFinition methods. URL : <http://www.idef.com>.
9. ISO 9001:2000. Quality management systems – Requirements. URL : http://www.iso.org/iso/catalogue_detail?csnumber=21823.

**Тематика міждисциплінарних курсових робіт
для спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

3 курс

з дисципліни «Підприємництво та власний бізнес»

1. Підприємницька ідея та механізм її втілення (створення бізнес-плану)
2. Технологія заснування власної справи (створення бізнес-плану)
3. Соціально-психологічний клімат у підприємницьких структурах.
4. Лізинг як форма підприємницької діяльності.
5. Державні та міжнародні організації підтримки підприємництва в Україні.
6. Державна політика підтримки підприємництва.
7. Кредитування та його роль у розвитку підприємництва.
8. Фермерське господарство як форма підприємницької діяльності.
9. Конкуренція як засіб реалізації підприємництва.
10. Приватна власність як економічна основа розвитку підприємництва.
11. Ділова творчість людини – головна рушійна сила підприємництва.
12. Історія розвитку комерційного підприємництва.
13. Фінансово-кредитне підприємництво в Україні.
14. Проблеми та перспективи підготовки кадрів для малого підприємництва.
15. Основні напрямки підтримки фермерських господарств в Україні.
16. Роль менеджменту у забезпеченні ефективності підприємницької діяльності.
17. Маркетингові проблеми створення нового товару.
18. Методи оцінки та зниження підприємницьких ризиків.
19. Шляхи формування правової культури в сфері підприємницької діяльності.

20. Франчайзинг як форма підприємницької діяльності.

У цьому тематичному блоці у теоретичній частині необхідно розкрити теоретичні та методичні підходи до здійснення підприємницької діяльності в аспекті обраної теми, охарактеризувати алгоритм та показники ефективності реалізації основних напрямів підприємницької діяльності за темою дослідження.

В аналітичній частині на підставі сайту суб'єкта господарювання, фінансової звітності, інформаційно-довідкового матеріалу можна провести опис напрямів діяльності підприємства, аналіз організаційної структури управління, основних показників результатів діяльності підприємства в динаміці (за останні 3-5 роки), навести характеристику бізнес-моделі суб'єкта господарювання, що досліджується та напрями розвитку бізнесу.

У рекомендаційній частині потрібно запропонувати головні напрями застосування сучасних концепцій вирішення проблеми за темою дослідження; розробити комплекс заходів щодо пріоритетних напрямів застосування інноваційних інструментів з урахуванням досвіду зарубіжних країн.

Приклад змісту курсового дослідження:

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ФРАНЧАЙЗИНГУ ЯК СИСТЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ **Ошибка! Закладка не определена.**

1.1. Сутність і розвиток франчайзингових систем. ....**Ошибка! Закладка не определена.**

1.2. Переваги та недоліки франчайзингових систем. ....**Ошибка! Закладка не определена.**

1.3. Проблеми та перспективи реалізації франчайзингу в Україні.....**Ошибка! Закладка не определена.**

РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФРАНЧАЙЗИНГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА NOVUS

Ошибка! Закладка не определена.

2.1. Загальна характеристика торговельного закладу NOVUS. ....**Ошибка!**
Закладка не определена.

2.2. Аналіз діяльності франчайзингового супермаркету NOVUS. ....**Ошибка!**
Закладка не определена.

РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФРАНЧАЙЗИНГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА NOVUS В МІСТІ КИЄВІ.

Ошибка! Закладка не определена.

ВИСНОВКИ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ. **Ошибка! Закладка не определена.**

ДОДАТКИ.....40

З дисципліни «HR-технології»

1. Ефективність використання різних методів управління персоналом
2. Оцінювання персоналу та його значення для формування конкурентоспроможного персоналу підприємства
3. Коучинг – як інструмент управління персоналом
4. Методика розрахунку показників економічної ефективності щодо вдосконалення процесу організації праці.
5. Взаємозв'язок між соціальною та економічною ефективністю організації праці.
6. Використання інформаційних технологій в оптимізації робочого часу працівників.
7. Підприємництво в системі зайнятості і доходів населення України.
8. Умови праці на підприємстві: стан, проблеми та заходи покращення.

9. Психологічні основи професійного відбору, підбору, розміщення та атестації кадрів.

10. Вплив негативних факторів виробничого середовища на працездатність людини

У теоретичній частині необхідно розкрити сутність та наукові підходи до управління персоналом на підприємстві та методику формування, застосування ефективних інструментів HR-технологій з метою покращення підприємницької діяльності та досягнення цілей.

Також можна у теоретичній частині розглянути зміст і напрямки організаційного забезпечення людськими ресурсами підприємства. Охарактеризувати суб'єктів посередницької діяльності на ринку праці, навести показники оцінювання ефективності їх роботи. Виявити сучасні світові тенденції розвитку посередницької діяльності на ринку праці.

В аналітичній частині на підставі інформаційно-довідкового матеріалу статистичних щорічників, тематичних статистичних збірників (Праця України, Ринок праці, Економічна активність населення), Internet-видань оцінити масштабність функціонування окремих суб'єктів посередницької діяльності на ринку праці, а також ефективність їх діяльності щодо вирішення існуючих на ньому проблем.

Статистична база для виконання курсової роботи з дисципліни «HR-технології» може включати такі джерела:

✓ Офіційні державні статистичні портали, такі як Державна служба статистики України або Європейська комісія Eurostat, що містять інформацію про трудову зайнятість, ринок праці, заробітну плату та інші показники.

✓ Дані, які надаються міжнародними організаціями, наприклад, Міжнародною організацією праці (МОП), яка займається працевлаштуванням, соціально-економічними умовами праці та іншими аспектами робочого життя.

✓ Аналітичні звіти та дослідження HR-консалтингових компаній, які надають послуги з підбору персоналу, оцінки та розвитку персоналу, управління трудовими відносинами та інші послуги у сфері HR.

✓ Публікації науковців та експертів з питань HR-технологій, які можуть містити результати власних досліджень та аналізів, а також огляди наукових джерел та літератури.

✓ Дані та статистика від самого дослідника, отримані в результаті опитування, анкетування та інших методів збору даних.

У рекомендаційній частині необхідно навести пропозиції удосконалення посередницької діяльності на ринку праці для нормалізації його функціонування. У рекомендаційній частині треба запропонувати комплекс необхідних і обґрунтованих пропозицій, які б сприяли покращенню процесу управління персоналом та мали економічних та соціальний ефект впливу на розвиток бізнесу.

Приклад змісту курсового дослідження:

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПОНЯТТЯ «ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ»	6
1.1. Трудовий потенціал як рушійна сила ефективного розвитку підприємства.....	6
1.2. Методи підвищення ефективності використання трудового потенціалу підприємств	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ТА СУЧАСНА ПРАКТИКА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ	21

2.1. Діагностика ефективності використання трудового потенціалу підприємствами України.....	21
2.2. Оцінка впливу ефективності використання трудового потенціалу підприємств на розвиток національної економіки.....	30
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	46
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ	73

З дисципліни «Товарознавство та товарна експертиза»

1. Характеристика споживних властивостей та оцінка якості (однієї із груп товарів) досліджуваного підприємства.
2. Дослідження споживних властивостей (ергономічних, функціональних, естетичних, надійності (однієї із товарних груп) досліджуваного підприємства.
3. Сучасні напрямки розвитку асортименту та споживних властивостей (однієї із товарних груп) підприємства.
4. Система кодування продукції на досліджуваному підприємстві.
5. Аналіз вимог нормативно-технічної документації щодо якості (однієї із груп товарів) досліджуваного підприємства.
6. Економічні аспекти розвитку (однієї із товарних груп досліджуваного підприємства) та методи оцінки якості та безпечності.
7. Інформаційне забезпечення та маркування (однієї із груп товарів) досліджуваного підприємства.
8. Товарознавча експертиза певної групи товарів підприємства.
9. Методи визначення фальсифікації якості та споживних властивостей товарів в Україні.
10. Особливості ідентифікації певних товарів при проведенні експертизи.

За узгодженням з керівником тема може відрізнятись від зазначених, але пов'язаною із запропонованими

У теоретичній частині необхідно розкрити сутність формування товарної політики, асортиментного ряду чи методики забезпечення якості продукції, обґрунтувати співвідношення і взаємозв'язок проблем з товарознавства чи товарної експертизи та конкурентних позицій на ринку.

В аналітичній частині на підставі інформаційно-довідкового матеріалу провести опис товарного асортименту підприємства, методів та інструментів забезпечення якості та способів її вимірювання. Проаналізувати конкурентну

позицію товару на ринку та його споживчі характеристики. Базою інформацією для цього блоку стануть фінансові показники діяльності підприємства, каталог продукції, сертифікати якості, технологічні інструкції, санітарні норми тощо.

У рекомендаційній частині треба запропонувати комплекс необхідних і достатніх заходів, які б покращували якісні та споживчі характеристики товару підприємства, структуру асортименту відповідно до вимог споживачів..

Приклад змісту курсового дослідження:

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АСОРТИМЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ	7
1.1. Наукові підходи до сутності та складових асортиментної політики підприємства.....	7
1.2. Методи формування асортиментної політики у сучасних умовах.....	14
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ АСОРТИМЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ НА АТ «УКРПОШТА»	24
2.1. Загальна характеристика комерційної діяльності АТ «Укрпошта».....	24
2.2. Аналіз структури асортиментного портфелю АТ «Укрпошта».....	32
2.3. Оцінка параметрів ефективності асортиментної політики АТ «Укрпошта».....	38
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ АСОРТИМЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ АТ «УКРПОШТА» В СУЧАСНИХ УМОВАХ	45
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	60

3 дисципліни «Організація інноваційних бізнес-процесів та управління стартапами»

1. Екосистема стартапів в Україні
2. Розробка ідеї та концепції нового продукту
3. Комерціалізація інновацій в умовах турбулентності
4. Маркетингове планування та виведення інноваційного продукту на ринок
5. Шляхи розвитку інноваційного потенціалу галузі (регіону)
6. Формування команди стартап-проекту
7. Мотивація інноваційної діяльності
8. Інформаційні технології та інформаційні системи в стартап-сфері
9. Фінансове планування та бюджетування стартапу
10. Стан і перспективи венчурного фінансування в Україні
11. Проблеми формування інноваційної політики вітчизняними підприємствами
12. Інвестиційне забезпечення стартап-проекту
13. Роль інноваційної культури у формуванні інноваційно-сприятливого середовища на підприємстві (в організації)
14. Бізнес-акселератор як локомотив розвитку *інноваційного* бізнесу
15. Виробничі інновації як чинник підвищення якості продукції підприємства
16. Шляхи підвищення економічної ефективності використання капіталу підприємства на інноваційній основі
17. Інноваційне управління підприємством (галуззю рослинництва, галуззю тваринництва)
18. Вплив інноваційної діяльності на економічну безпеку підприємства
19. Інноваційні механізми управління економічними ризиками підприємства
20. Трансфер технологій як умова забезпечення сталого розвитку

Приклад змісту курсового дослідження:

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ У СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦТВА	6
1.1. Економічна сутність та значення бізнес-планування у підприємстві.....	6
1.2. Методичний механізм розробки бізнес-плану та підходи до його реалізації у підприємницькій діяльності.....	12
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ НА ПАТ «УКРТЕЛЕКОМ»	20
2.1. Аналіз процесу планування та ефективності його реалізації на ПАТ «Укртелеком».....	20
2.2. Економічна характеристика бізнес-планування на досліджуваному підприємстві.....	31
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	39
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	60

4 курс

З дисципліни «Організація торгівлі»

1. Процес формування асортименту товарів у роздрібній (оптовій) торговельній мережі.
2. Роль тари та упаковки в організації торговельно-технологічних процесів, перевезень та зберігання товарів.
3. Складське господарство торговельних систем і основні напрями його розвитку.
4. Сучасний стан механізації та автоматизації технологічних процесів в оптовій торгівлі.
5. Загальнотехнічне обладнання складу і шляхи його удосконалення
6. Транспортно-експедиційне та логістичне забезпечення системи товаропросування.
7. Шляхи удосконалення планування й розміщування роздрібної торговельної мережі.
8. Організація діяльності роздрібного торговельного суб'єкта в умовах конкуренції.
9. Організація зберігання й підготовки товарів до продажу в магазині.
10. Рівень культури торгівлі: сучасний стан та шляхи підвищення.
11. Організація посилкової торгівлі в Україні в умовах ринкової економіки.
12. Біржова торгівля як форма організації оптового ринку.
13. Електронний трейдинг – сучасна технологія біржової торгівлі.
14. Побудова мережного торговельного бізнесу на основі франчайзингу.
15. Зовнішнє оформлення магазину та його роль в реалізації концепції мерчандайзингу.

У першому розділі необхідно розкрити визначення напрямку торговельної діяльності; навести характеристику теоретичних та методичних засад

формування політики торговельної діяльності за обраною тематикою, підходи до її реалізації.

У другому розділі на підставі інформаційно-довідкового матеріалу розкрити практику формування торговельної політики на підприємстві, проаналізувати основні показники торговельної діяльності, їх динаміки тощо.

У третьому розділі необхідно розробити напрями вдосконалення торговельної діяльності з напрямом дослідження, зарубіжний досвід та надати конкретні пропозиції щодо вдосконалення формування і реалізації торговельної діяльності.

Приклад змісту курсового дослідження:

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЛІ ТАРИ ТА УПАКОВКИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГОВЕЛЬНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	.....
1.1. Сутність та значення пакування як складової торговельно-технологічного процесу.....	5
1.2. Методика організації торговельно-технологічних процесів на підприємстві.....	11
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ПАКУВАННЯ НА ПП «ГРАНДЕМ».....	.....
2.1. Економічна характеристика діяльності ПП «ГРАНДЕМ».....	22
2.2. Аналіз значення пакування у торговельно-технологічній діяльності досліджуваного підприємства.....	26
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТАРИ ТА УПАКОВКИ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	.....
ВИСНОВКИ.....	.....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....
ДОДАТКИ.....

З дисципліни «Проектний аналіз»

1. Вплив зовнішнього середовища на проектні рішення.
2. Внутрішнє середовище підприємства та зміна його на основі проекту.
3. Специфіка розробки та управління проектами в будівництві
(машинобудуванні, енергетиці чи інших галузях матеріального виробництва)
4. Вдосконалення управління проектами на підприємствах.
5. Управління проектами із використанням нетрадиційних джерел енергії.
6. Засоби та джерела фінансування проектів.
7. Шляхи зменшення ризику при розробці інвестиційних проектів.
8. Застосування аутсорсингу та офшорингу при управлінні проектами.
9. Оптимізаційні проекти щодо розвитку малих підприємств.
10. Управління проектами в малому бізнесі.
11. Інвестиційно-проектна політика діяльності підприємства.
12. Сучасні проекти зовнішньоекономічного розвитку малого, середнього та великого бізнесу.
13. Оцінка підприємницької діяльності фірми на основі проектного аналізу.
14. Обґрунтування доцільності проекту
15. Управління інформаційним забезпеченням проекту

У теоретичній частині необхідно розкрити соціально-економічну природу проекту для напрямом обраної теми, узагальнити його кількісні і якісні характеристики; визначити фактори, що впливають на успішну реалізацію проекту; навести критерії та показники, що характеризують ефективність реалізації проекту.

В аналітичній частині на підставі інформаційно-довідкового матеріалу проаналізувати проектну діяльність за сферами економічної діяльності або ж

суб'єкта господарювання; виявити потенціал формування та реалізації нових проектів.

Статистичною базою для виконання цієї частини роботи є інформація таких таблиць:

- техніко-економічні та фінансові показники діяльності за останні 2-3 роки;

1) фінансова звітність фірм (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про власний капітал, звіт про рух грошових коштів, примітки та інші звіти і пояснення, що є невід'ємною частиною фінансових Звітів) за кожен рік або по кварталах – її вивчення дозволяє зробити висновки про фінансовий стан фірми, розміри її обороту, прибутків і збитків;

2) проспекти торговельного підприємства, що містять:

- організаційно-економічну характеристику діяльності торговельного підприємства;

- опис проведених маркетингових досліджень;

- опис дослідження ринку;

- опис товарообороту;

- опис діяльності конкурентних фірм;

3) каталоги торговельного підприємства, що інформують про продукцію, її технічну характеристику по всій номенклатурі та асортименту або вибірково.

У рекомендаційній частині варто навести рекомендації стосовно розробки проектів формування та використання потенціалу їх реалізації в актуальних умовах національної та регіональної економіки України.

Приклад змісту курсового дослідження:

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ В ТУРИЗМІ.....	7
1.1. Концептуальні підходи до характеристики бізнес-процесів підприємств в сфері туризму.....	7
1.2. Механізм управління бізнес-процесами туристичних підприємств.....	14
1.3. Методичні підходи до проектування бізнес-процесів на туристичних підприємствах.....	21
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ ТОВ «МОРЕ ТУРІВ»	28
2.1. Техніко-економічна оцінка бізнес-моделі ТОВ «Море турів».....	38
2.2. Аналіз бізнес-процесів досліджуваного підприємства з позицій процесного підходу.....	35
2.3. Характеристика застосування цифрових інструментів у бізнес-процесах ТОВ «Море турів».....	41
РОЗДІЛ 3. ІННОВАЦІЙНІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ.....	48
3.1. Стратегічні напрями впровадження інновацій в управління бізнес-процесами підприємств туристичної сфери.....	48
3.2. Застосування механізму оптимізації бізнес-процесів в управління розвитком підприємств туристичної сфери.....	53
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ.....	74

З дисципліни «Потенціал і розвиток підприємницької діяльності»

1. Виробничий потенціал підприємства: формування та оцінювання.
2. Вимірювання величини виробничого потенціалу на базі поелементного підходу.
3. Графоаналітична модель потенціалу підприємства: особливості використання на практиці.
4. Оптимізація структури потенціалу підприємства.
5. Маркетинговий потенціал підприємницької діяльності.
6. Оцінювання трудового (кадрового) потенціалу підприємства.
7. Управлінський потенціал підприємства.
8. Фінансовий потенціал підприємницької діяльності.
9. Основний капітал підприємства: особливості формування та відтворення.
10. Логістичний потенціал підприємства: особливості формування та відтворення.
11. Особливості формування потенціалу конкурентоспроможності підприємства.
12. Матричні методи оцінювання конкурентоспроможності потенціалу підприємництва.
13. Витратна концепція оцінювання вартості бізнесу (або окремого складника потенціалу підприємства).
14. Порівняльний підхід до оцінювання потенціалу підприємницької діяльності (або окремого її складника).
15. Дохідний підхід до оцінювання вартості бізнесу (або окремого його складника).
16. Особливості оцінювання об'єктів нерухомості (земельних ділянок, будівель і споруд) в сучасних умовах.
17. Техніко-технологічний потенціал підприємства: особливості формування та оцінювання.
18. Вплив зносу на вартість машин і обладнання.

19. Особливості участі та оцінювання нематеріальних активів у господарській діяльності підприємства.
20. Нематеріальні активи як особливий вид інвестицій у підприємницьку діяльність.
21. Потенціал технологічного персоналу підприємства.
22. Оцінювання організаційного потенціалу підприємства та вибір раціональної оргструктури.
23. Впровадження інновацій на промислових підприємствах України.
24. Стан і шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств України.
25. Стан та особливості відтворення основного капіталу підприємств України.
26. Критерії вибору об'єктів для інвестування у підприємницькій діяльності.
27. Розвиток підприємства як процес змін.
28. Потенціал антикризового управління підприємницькою діяльністю.
29. Сучасні тенденції розвитку потенціалів підприємств різних видів економічної діяльності.
30. Потенціал соціальної відповідальності в системі сталого розвитку підприємницької діяльності.

У теоретичній частині необхідно розкрити наукові та методичні підходи теми дослідження та особливості їх застосування на сучасному етапі розвитку національної економіки України; виявити причини фактори, що визначають його масштаби; встановити економічні передумови та резерви зростання потенціалу за напрямом дослідження.

В аналітичній частині на підставі інформаційно-довідкового матеріалу провести аналіз основних елементів потенціалу бізнесу, його динаміки і обсягів та впливу стану економіки і соціальної сфери на розвиток потенціалу суб'єкта господарювання.

У пропозиціях потрібно розробити організаційно-економічні напрями покращення потенціалу підприємства у сфері, за якою обрана тема. У рекомендаційній частині треба запропонувати заходи, які на думку автора

зможуть поліпшити ситуацію, активізувати процеси зростання потенціалу та його ефективного використання.

Приклад змісту курсового дослідження:

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ОЦІНКИ.....	6
1.1. Науково-методичні засади конкурентоспроможності продукції підприємства у сучасних умовах ринкових відносин	6
1.2. Компоненти конкурентоспроможності продукції в умовах євроінтеграції.....	14
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПАТ «ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ХЛІБОКОМБІНАТ».....	23
2.1. Фінансово-економічний аналіз діяльності ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат» та його конкурентних переваг	23
2.2. Порівняльна оцінка конкурентоспроможності продукції «ПАТ Чернівецький хлібокомбінат».....	31
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	45
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	68

Таблиця техніко-економічних показників підприємства

Кількісні				Якісні					
№ п/п	Найменування показника	Од. виміру	Роки		№ п/п	Найменування показника	Од. виміру	Роки	
1.	Обсяг товарної продукції				1.	Рентабельність виробництва (загальна)			
2.	Обсяг реалізованої продукції				2.	Рентабельність виробництва (розрахункова)			
3.	Собівартість товарної продукції				3.	Рентабельність товарної продукції			
4.	Собівартість реалізованої продукції				4.	Рентабельність реалізованої продукції			
5.	Балансовий прибуток				5.	Рентабельність окремих видів продукції			
6.	Прибуток від реалізації				6.	Рентабельність основного капіталу			
7.	Середньорічна вартість основного капіталу				7.	- капіталовіддача - капіталомісткість - капіталоозброєність			
8.	Загальна величина обігових коштів, в т. ч. - оборотного капіталу; - фондів обігу				8.	- рентабельність оборотного капіталу - коефіцієнт оборотності - коефіцієнт завантаження - тривалість обороту			
9.	Виробнича потужність				9.	Коеф. використання виробничої потужності			
10.	Чисельність ПВП				10.	- трудомісткість - виробіток			
11.	Річний фонд зарплати				11.	Зарплатомісткість			

Додаток В

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА БІЗНЕСУ ТА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Курсова робота

на тему :

**ПЛАНУВАННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ЕЛЕМЕНТ
ЗАГАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА**

Курсова робота
Студента 476 групи,
Спеціальності
«Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність»
ОП «Економіка та організація
бізнесу»
Анна-Марія ЛУКИНЮК

Науковий керівник:
к.е.н. доц. Вікторія КИФЯК

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

_____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

_____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

_____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Чернівці-2023

Приклад оформлення змісту

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЛАНУВАННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	
1.1. Складові цінової політики підприємства в системі стратегічного планування.....	6
1.2. Процес формування ціни у системі управління підприємством.....	13
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ДП «БЕРЕГОМЕТСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО»	
2.1. Техніко-економічна характеристика ДП «Берегометське лісомисливське господарство» як суб'єкта господарювання.....	20
2.2. Аналіз складових цінової політики ДП «Берегометське лісомисливське господарство».....	26
РОЗДІЛ 3. ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ.....	33
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45
ДОДАТКИ.....	49

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ПРИ НАПИСАННІ НАУКОВИХ РОБІТ

В Україні діють два затверджені Національні стандарти, що відповідають за оформлення бібліографічної інформації в науковій роботі.

1. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 17 с.

Цей стандарт є регламентуючим документом для оформлення бібліографічних посилань та бібліографічних списків посилань у наукових роботах. Він установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання й розміщення в документах. Стандарт поширюється на бібліографічні посилання в опублікованих і неопублікованих документах незалежно від носія інформації. «Список використаної літератури» (як частини довідкового апарату) наводять у формі бібліографічного запису (ДСТУ 8302:2015).

Згідно із [наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40](#) (zareestrovano в Мін'юсті 3 лютого 2017 р. № 155/30023) МОН України спростило вимоги до оформлення списку використаних джерел. Зокрема, на вибір можна використовувати Національний стандарт України

[«Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015»](#) або один із [стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій](#), які є загальнозживаними в зарубіжній практиці оформлення наукових робіт.

**ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУУ СПИСКУ
ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с. 2. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Алерта, 2012. 216 с. 3. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с. 4. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів : Тріада плюс, 2004. 392 с. 5. Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с. 6. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті-1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 2. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 3. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с. 4. Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України : монографія. Харків : Еспада, 2004. 192 с. 5. Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах : практич. посіб. Харків : Право, 2011. 136 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с. 2. Кузнєцов М. А., Фоменко К. І., Кузнєцов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 3. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с. 4. Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.
Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження : монографія. Харків : Юрайт, 2013. 288 с. 2. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.

	<p>3. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.</p> <p>4. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY : Columbia University Press, 2010. 256 p.</p>
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<p>1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.</p> <p>2. Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України : навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 624 с.</p> <p>3. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків : Право, 2011. 656 с.</p> <p>4. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.</p> <p>5. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с.</p>
Без автора	<p>1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.</p> <p>2. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с.</p> <p>3. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с.</p> <p>4. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.</p> <p>5. Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.</p>
Багатотомні видання	<p>1. Енциклопедія історії України : у 10 т. / ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін. ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.</p> <p>2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінології. 424 с.</p> <p>3. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.</p>
Частина видання	
Книги	<p>1. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p> <p>2. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>3. Наумов М. С. Напрями впливу інтелектуалізації економіки на розвиток ринкових відносин в Україні. <i>Трансформаційні процеси в суспільстві в умовах інформаційної економіки</i> : монографія / В. П. Решетило, М. С. Наумов, Ю. В. Федотова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків, 2014. С. 213–241.</p> <p>4. Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.</p>

<p>Тези доповідей, матеріали конференцій</p>	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932- 1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>3. Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково- популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p>
<p>Статті із продовжуваних та періодичних видань</p>	<p>1. Кобильник В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. <i>Збірник наукових праць «Політологічні студії»</i>. 2011. № 2. С. 54–65.</p> <p>2. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.</p> <p>3. Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus. <i>Вища школа</i>. 2017. № 5–6. С. 48–55.</p> <p>4. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. <i>Політичний менеджмент</i>. 2006. № 5. С. 3–17.</p> <p>5. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>6. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15.</p> <p>7. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.</p> <p>8. Dalton R.J. Comparative politics of the industrial democracies: from the Golden Age to island hopping. <i>Political Science</i>. 1991. № 2. P. 15–43.</p>

Інші видання	
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>3. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>4. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017.23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>5. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>6. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс- бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p>
Архівні документи	<p>1. Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>
Патенти	<p>1. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p> <p>2. Люмінесцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p>
Препринти	<p>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Проточність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p>
Стандарти	<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
	<p>1. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук.</p>

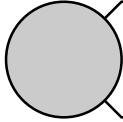

Каталоги	<p>б-ка ім. . Г. Короленка;уклад.: Л. І. Романова, О. В. Землянщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.- довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні покажчики	<p>1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності :бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10).</p> <p>3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p>
Електронні ресурси	<p>1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі <i>Бібліотечний вісник</i>. 2016. № 4. С. 8–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (датазвернення: 26.09.2017).</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національногоуніверситету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridic_hni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>4. Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua/ (дата звернення: 12.10.2017).</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>2. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 Харків, 2010. 36 с.</p> <p>3. Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918–1933 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.</p>
Дисертації	<p>1. Євдоченко О.О. Європейське бізнес-середовище врозвитку міжнародної економічної діяльності : дис... канд. екон. наук : 08.05.01 / Київський національний економічний ун-т. Київ, 2005. 235 с.</p> <p>2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.</p> <p>3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p> <p>4. Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.</p>

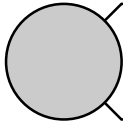
Чек-лист підготовки курсового дослідження

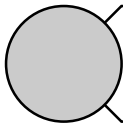
Вибір теми відповідно до наукових інтересів студента, обґрунтування актуальності, практичної цінності

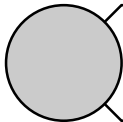
Визначення мети дослідження, об'єкту та предмету, завдань дослідження з науковим керівником

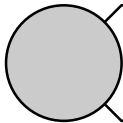
Пошук та систематизація джерел дослідження, їх структуризація відповідно до завдань роботи

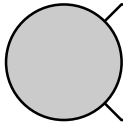
Складання плану дослідження та узгодження змісту роботи з науковим керівником

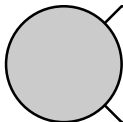
Аналіз наукових підходів дослідження, конспектування джерел дослідження

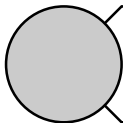
Формування тексту роботи шляхом опрацювання джерел відповідно до методів дослідження та структури роботи

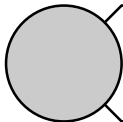
Аналітичні розрахунки, проведення соціальних досліджень та опрацювання практичних аспектів за темою дослідження

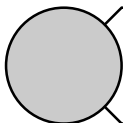
Формування рекомендаційної частини роботи, на основі зарубіжного досвіду, інноваційних інструментів тощо

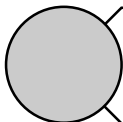
Формулювання висновків дослідження відповідно до поставлених завдань

Оформлення списку використаних джерел відповідно до вимог та додатків, технічне редагування роботи за вимогами

Представлення варіанту роботи науковому керівнику, рецензування роботи керівником,

Усунення зауважень та втілення рекомендацій наукового керівника

Навчальне видання

Курсова робота
міждисциплінарна

Навчально-методичний посібник

Укладачі: Вікторія **КИФЯК**,
Зоряна **КОБЕЛЯ**

Відповідальний за випуск – доктор економічних наук,
професор, завідувач кафедри бізнесу
та управління персоналом Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
Ю.М. Лопатинський